

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΤΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ * ΑΘΗΝΑΙ * ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1913-
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1913 * ΤΟΜΟΣ ΚΥ. ♠ ♠ ♠ ♠ ♠

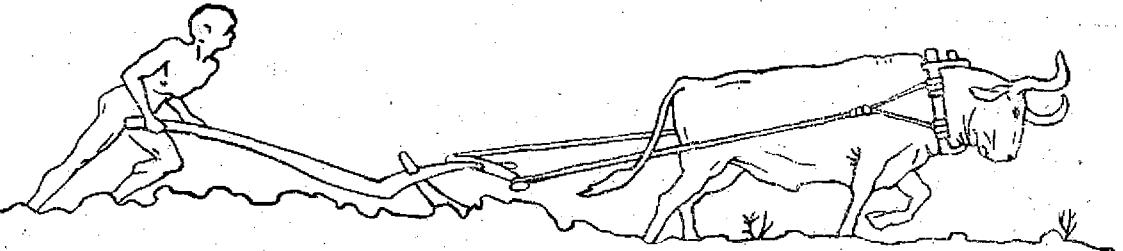

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΑΘΗΝΑΙ, ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑ,, Κ. ΜΑΪΣΝΕΡ ΚΑΙ Ν. ΚΑΡΓΑΔΟΥΡΗ — 9451

ΠΡΟΣΦΥΓΑ ΗΠΕΙΡΩΤΟΠΟΥΛΑ — ΑΠΟ ΤΗΝ
ΕΚΘΕΣΙΝ ΤΗΣ ΚΑΣ ΘΑΛΕΙΑΣ ΦΛΩΡΑ-ΚΑΡΑΒΙΑ

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΔ

ΕΤΟΣ ΙΓ' 15-30
ΑΠΡΙΛΙΟΥ, 1918

ΝΕΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΠΩΛΕΙΣ

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΜΟΣΧΟΠΟΛΕΩΣ

Η Μοσχόπολις είναι τὸ βορειοδυτικώτερον ἄκρον τῆς προελάσσεως τοῦ στρατοῦ μας, ἀναπτηθεῖσα τὸν περασμένον Δεκέμβριον. Είναι κτισμένη εἰς τὰς Α. δροσειρὸς τῆς "Οπαρης" ἐπάνω εἰς δροπέδιον περικλειόμενον ὑπὸ ὑψωμάτων ἀδένδρων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἰς ὕψος 1200 μέτρων ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ἐνεκα τούτου, ἔχουσα κλίμα εὐκραές, ὑπῆρξε κατὰ τὸν ΙΖ' καὶ ΙΗ' αἰῶνα, χρόνον τῆς ἀκμῆς της, κέντρον παραδεισμοῦ τῶν ἐπιλέκτων τῶν γύρω χωρῶν. Ωρισμένως δὲ εἰς τὸ ἐκεῖ πλησίον, μέσα εἰς ρομαντικὸν δάσος, μοναστῆρι τοῦ Προδρόμου διέτριβον οἱ Πατριάρχαι τοῦ κατὰ τὸ 1767 καταλυθέντος Ελληνικοῦ Πατριαρχείου τῆς Ἀχρίδος, προσήρχοντο δὲ ἐκεῖ, — ὡς φαίνεται ἐν τῶν σωζομένων γραπτῶν μημείων — καὶ πολλοὶ Μητροπολῖται τῆς Μακεδονίας, Ἡπείρου καὶ Ἀλβανίας. Κατὰ τὰς εἰντυχεῖς, τὰς μεγάλας ἐκείνας ἡμέρας, ἡ Μοσχόπολις ενδρίσκετο εἰς τὸ ἀπόγειον τῆς δόξης τῆς· εἶχε δημιουργήση ἐπάνω εἰς τὰ τραχέα ἐκείνα βουνά, ἐν τῷ μέσῳ τῆς τρομοκρατίας τῶν τουρκαλβανικῶν δρδῶν, λυμανιομένων ἐπὶ αἰῶνας τὴν γύρω χώραν, ἔνα πολιτισμὸν ἀφάνταστον διὰ τὴν ἐποχήν. Περιλαμβάνουσα 12 χιλ. σπίτια, εἶχε γίνη τὸ Παρίσι τῆς Ρούμελης, μὲ ἔμποριον, μὲ βιομηχανίαν, μὲ Ἀκαδημίαν, μὲ λεγεώνα λογίων, μὲ πτωχοκομείον, μὲ τυπογραφείον, μὲ βιβλιοθήκην, μὲ καλλιτεχνικὴν καὶ λογοτεχνικὴν κίνησιν, εἰς χρόνους, καθ' οὓς ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου ἦτο ἀσημή καὶ εὐτελῆς τουρκοκρατούμένη κωμόπολις.

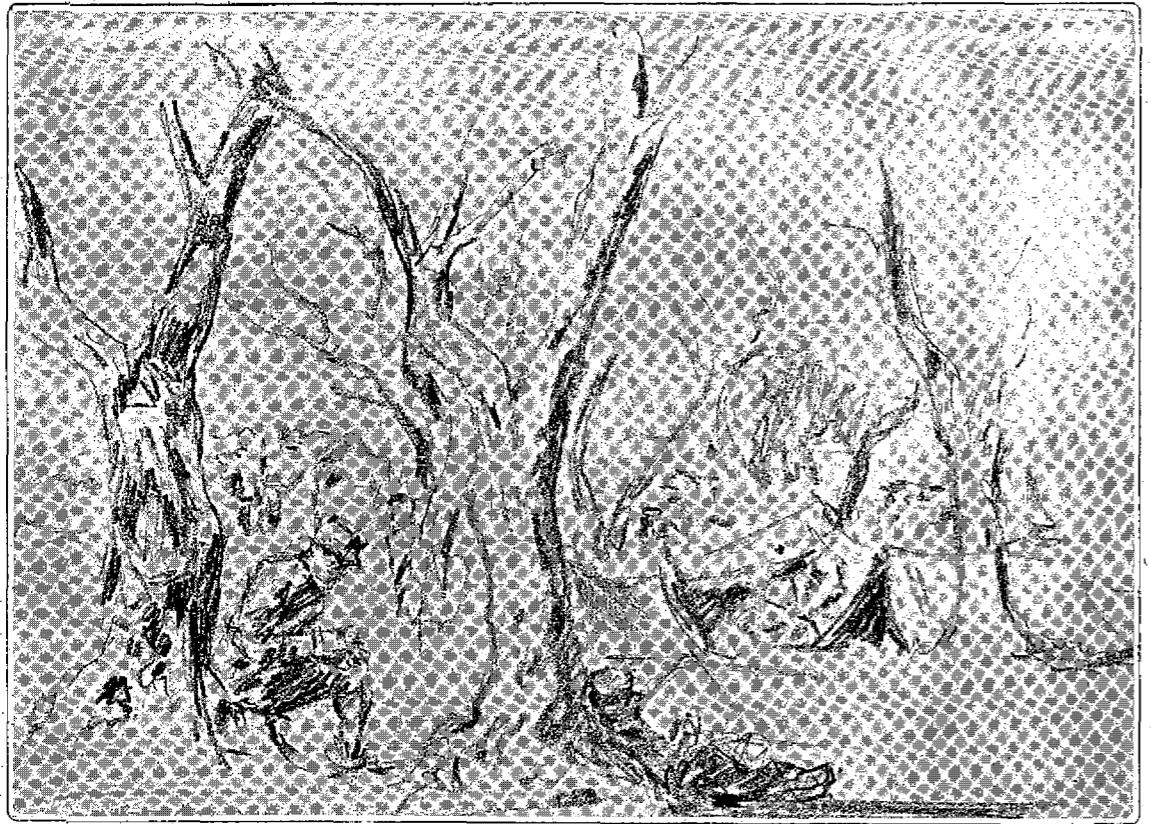
"Οταν μαζὶ μὲ τὴν ἀπολυτρωτικὴν ἀναλαμπὴν τῶν εἰρηνικῶν λογιχῶν ἐπῆγα νὰ κάμω τὰς

πρώτας ιστορικὰς ἀνασκαφάς, νὰ μελετήσω ἐκθάπτων τὸ μυστηριῶδες αὗτὸ δικτολιτιστικὸν κέντρον τοῦ τουρκοκρατούμενου Ἑλληνισμοῦ, ἥσθιάνθην πλημμυρισμένα ἀπὸ συγκίνησιν τὰ μάτια μου ἀτενίζων τὸ δροπέδιον καὶ μίαν ἀμφορφὸν μᾶξαν οἰκισδὸν ἔρειπιων. Ἐπάνω εἰς τοὺς ἔπιτὰ λοφίσκους τοῦ διατυμαινομένου ἔκεινου δρεινοῦ πεδίου εἶναι σποροπισμένα τὰ λείψανα τοῦ παρελθόντος μεγαλείου τῆς Μοσχοπόλεως, διαλακοῦντα ἀκόμη μὲ τὴν πενθιμη σιγήν των τὴν θαυμαστήν, τὴν δινειρώδη ἀκτινοβολίαν ἐνὸς ἀπροσδοκήτου πολιτισμοῦ ποὺ ἐσβυσεν δὲ λαμπρὸν μετέωρον κατὰ τὸ 1769, ὅτε ἡ ἄγρια τῶν Τουρκαλβανῶν ἐπιδρομὴ παρέδωκε τὴν πόλιν εἰς τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν ἐφήμωσιν.

Σήμερον ἡ Μοσχόπολις ἔχει 140 σπίτια μόνον, μετοξὺ τῶν δύοιων 6-7 παλαιό, ἀρχοντικά, παλαιοῦ ωρθοῦ βιεννέζικου, καὶ 1500 κατοίκους ποὺ ζοῦν ἐκεῖ μὲ τὰς διναμνήσεις τῆς δόξης τῶν προγόνων των. "Άλλ" εἰς τὴν ἀκμήν της ἦτο πολυάνθρωπος. Τῷ 1750 — ὡς ἔχαγεται ἐκ πολλῶν τεκμηρίων — εἶχε περὶ τὰς 60 χιλ. κατοίκων. Ὑπῆρξε τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῆς Ἡπείρου καὶ Μακεδονίας, κατέστησαν δὲ περιφανῆ τὸ ἐν αὐτῇ ἐργοστάσια ἐριούχων καὶ θαυμασίων ταπήτων.

"Ἐκεῖνο ὅμως τὸ δύοιον κατέστησε τὴν Μοσχόπολιν ἐπιφανῆ καὶ σεβαστὴν εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ "Εδνους, εἶναι ἡ λαμπρὰ πνευματικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ τῆς κίνησις, ἡ δροσιστικὴ εὐεργετικῶς διὰ τὸν φωτισμὸν τοῦ σκλαβωμένου Γένους.

Πολὺ ἐνωρίς ἡ Σχολὴ τῆς Μοσχοπόλεως

ΠΡΕΒΕΖΑ — ΕΛΛΕΣ

ἀνήχθη εἰς περιωπήν, διαφιλονεικοῦσα τὰ πρωτεῖα μεταξὺ ὄλων τῶν σχολείων τοῦ τουρκοκρατούμενου Γένους καὶ ἡδη τῷ 1744 ἐπωνομάζετο Νέα Ἀκαδημία, διότι τὰ ἐν αὐτῇ διδασκόμενα μαθήματα «έλληνικά, φιλοσοφικά καὶ θεολογικά», ἔφερον χαρακτῆρα ἀκαδημαϊκόν, ἐφόσον ἐπέτρεπον τὰ ἐπιστημονικὰ τῶν χρόνων ἑκείνων ἐφόδια. Ἄλλο φανέται διτὶ τὸ κτίσιον εἰς τὸ ὅποιον ἐλειτούργει τὸ ἀνώτατον τοῦτο Διδακτήριον, δειν ἵστο ἀνάλογον πρὸς τὴν φήμιν τῆς Σχολῆς. Διὰ τούτο τῷ 1750 ἀπεφασίσθη ἡ ἐκ βάθρων ἀνέγερσις μεγαλοπρεποῦς κτισίου. Τότε δὲ Πατριάρχης Ἀχριδῶν Ἰωάσαφ, Μοσχοπολίτης τὴν πατοΐδα, ἔνας ἀπὸ τοὺς μᾶλλον δραστήριοὺς ἰδύντορας τοῦ Πατριαρχείου ἑκείνου, ἔφιλοδόξησε νὰ γίνῃ πρωτεργάτης τῆς ἀνιδρύσεως μεγαλοπρεποῦς κτισίου τῆς περιωνύμου Σχολῆς.

Ἐν φ. 28^α τοῦ κώδικος τῆς Παναγίας σημειοῦται «κατάλογος τῶν ἀφιερωσάντων ἐπὶ τοῦ Μακαριωτάτου καὶ λογιωτάτου πατρὸς ἡμῶν καὶ Πατριάρχου τῶν Α' Ἰουστινιανῶν Ἀχρι-

τεῖα τῆς ἀνθηροτάτης πόλεως «οἱ χαλκιάδες καὶ καλαίτζηδες καὶ χρυσικοὶ καὶ παπουτσῆδες» καὶ τόσαι ἄλλαι ἀμέτρητοι σύντεχνοι τέχνησιν ἀνέλαβον μὲ φιλοτιμίαν τὴν δαπάνην «νὰ σπουδάζωσιν ἀνὰ ἐν παιδίον εἰς τὰ Ἑλληνικά, φιλοσοφικά καὶ θεολογικά μαθήματα, κατὰ διαδοχὴν παντοτεινά».

Ἐμένα μὲ συγκινοῦν βαθειὰ καὶ τὰ διαμαντένια, τὰ φρονιματισμένα, τὰ βαθειὰ λόγια μὲ τὰ ὅποια ἔνα σημείωμα τῆς ἐποχῆς χαρακτηρίζει τὴν Σχολὴν των. Εἰς τὸ φ. 34^α τοῦ κώδικος τῆς Παναγίας ἐδιόβασα: «Κατὰ τὸ ἀρντὸς ἔτος σωτήριον ἐπὶ τοῦ πανιερωτάτου, λογιωτάτου καὶ θεοποιοβλήτου Μητροπολίτου τῆς διγιωτάτης Μητροπόλεως Κορυτσᾶς καὶ Σελασφόρου κυρίου κυρίου Νικηφόρου, ἐπὶ τῶν ἐντιμοτάτων καὶ εὐγενεστάτων ἀρχόντων τῆς καθ' ἡμᾶς πολιτείας κ. κ. (ἔπονται τὰ δνόματα) ἴδυνοντος τοὺς διδασκαλικοὺς οἰκακας τοῦ σοφωτάτου, λογιωτάτου καὶ τῆς ἡμῶν πατρόδος ἀριστού διδασκάλου κυρίου κυρίου Θεοδώρου Ἀναστασίου Καβαλλιώτου ἐκτίσθη ἐκ θεμελίων τὸ περίφημον ἐλληνι-

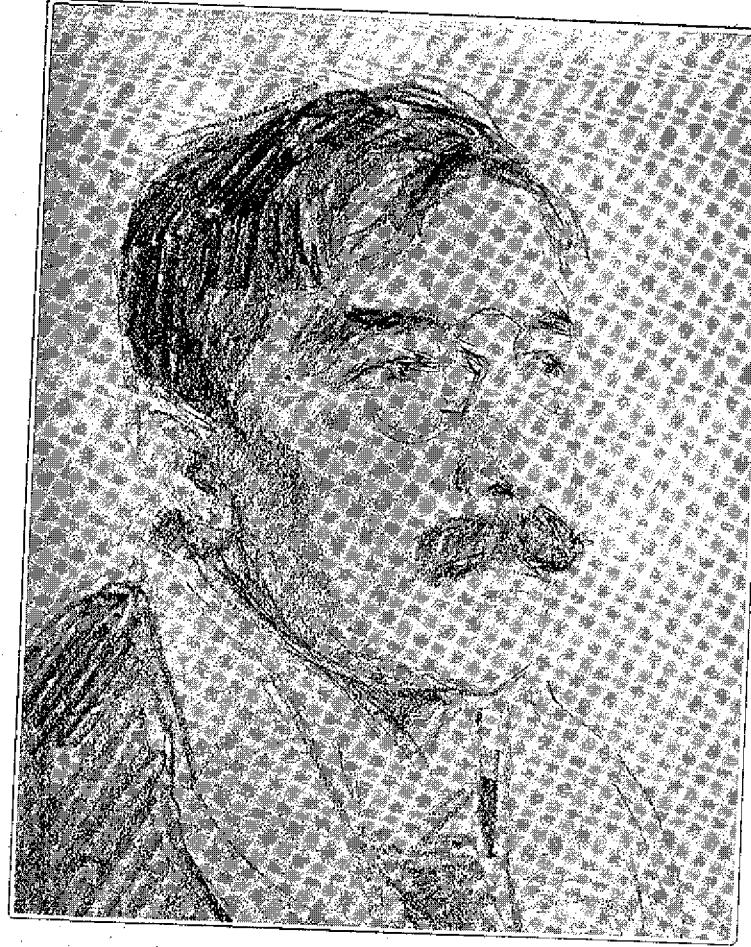
κὸν σχολεῖον, δὲ ἄκρος στολισμὸς τῆς πολιτείας, ἡ εὐκοσμία τῶν ἡδῶν, τὸ φῶς τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ἐπὶ τὸ πρῶτον φῶς ἀνάγον, καὶ διὰ τῶν διακεστάτων ὁγωνισμάτων ἀντῶν καὶ ἐνθέου ζῆλου καὶ προθυμίας εὐδεβοῦς ἐστερεώθη κατὰ πάντα αἰσιοίᾳ ἡ μνήμη.

Εἰς τὴν συνέδησιν τῶν Μοσχοπολιτῶν τὸ τιμαλφέστερόν των, διὰ τὸ ὅποιον ἥσυχάνοντο εὔλογον ὑπερηφάνειαν, ἵτο τὸ Ἑλληνικὸν σχολεῖον τῶν «δὲ ἄκρος στολισμὸς τῆς πολιτείας, ἡ εὐκοσμία τῶν ἡδῶν, τὸ φῶς τῆς Ἐκκλησίας . . .». Πράγματι ἀπέβη δὲ ἄκρος στολισμὸς τῆς πολιτείας, διότι χάρις εἰς τὴν Σχολὴν αὐτὴν ἡ Μοσχόπολις ἀνέδειξεν ἀνδρας ποὺ διέπρεψαν εἰς τὰ γράμματα καὶ εἰργάσθησαν εἰς εὐρεῖαν κλίμακα ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ φωτισμοῦ. Ἐκ τῆς πόλεως ταύτης ἔξηλθον δὲ προινημονευθεῖς Πατριάρχης Ἀχριδῶν Ἰωάσαφ, Γρηγόριος δὲ Βοσκοπολίτης, δὲ Θεόδωρος Καβαλλιώτης, δὲ Τερομόναχος Κωνσταντίνος, δὲ Λευενδ Λανιή, δὲ Διονύσιος Μάντουνας, Μητροπολίτης Καστορίας, φιλόσοφος, θεολόγος καὶ κῆρυξ (ιβζο), δὲ Λευενδ Ιω. Χαλκεὺς

ΠΙΑΝΝΙΝΑ — ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΙ

Από τὴν Ἐκθεσιν τῆς ι. Καραβία

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝ. Γ. ΦΟΚΑΣ, ΑΡΧΙΑΤΡΟΣ

'Από τὴν "Ἐκθεσιν τῆς κ. Καραβία

(1690) καθηγητής τοῦ Φλαγγιανοῦ Φροντιστηρίου τῆς Βενετίας, δὲ Ἀθανάσιος Στήριας (1783), δὲ Νεκτάριος Τέρπος (1755), δὲ Δημήτριος Γραμπερις, δὲ Κωνσταντῖνος Τζεχάνης, δὲ Γεώργιος Παπᾶ Σίμου, καὶ ἄλλοι, διότι αὐτοὶ συγγραφεῖς καὶ διδάσκαλοι τοῦ Γένους κατὰ τοὺς μαύρους τῆς τουρκικῆς τυραννίας αἰώνας.

Ἄλλὰ δὲν εἶναι μόνον ἡ Ἀκαδημία, διὰ τὴν ὅποιαν ἀγαπῶμεν τὴν Μοσχόπολιν. Η πατοὶς τοῦ Σίνα εἶναι ἡ πρώτη ἐλληνικὴ πόλις ἡ ὅποια μετὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν (1627) ἀπέκτησεν ἐλληνικὸν τυπογραφεῖον. Τυπογραφεῖον εἰς τὴν Μοσχόπολιν, λειτουργοῦν ἀπὸ τοῦ 1720. Μηχανὴ καὶ στοιχειόθεται ἐπάνω εἰς τὰς δροσειρὰς τῆς Ὁλαρτης ἐργαστηρίου ἀπολιτιστικόν, σκορπίζον τὰ φῶτα τοὺς εἰς τὸ σκλαβωμένον Γένος. Καὶ μόνον τὸ τυπογραφεῖον αὐτὸν ποὺ ἐπετέλει μίαν ἀπὸ τὰς εὐγενεστέρας λειτουργίας τῆς ἔθνικῆς

ἀναγεννήσεως εἰς χώραν δπου γύρω ἔμαίνετο ἡ τουρκαλβανικὴ θηριωδία, ὃντος ἵκανον νὰ ἐγείρῃ τὸν θαυμασμὸν πρὸς τὴν Μοσχόπολιν καὶ τὴν εὐγενεστέρας τῆς πτερογάτας τῆς πτερυματικῆς ἐκείνης ἀνθήσεως. Διευθυντὴς τοῦ τυπογραφείου φέρεται ἐνας θαυμάσιος ἕρομόναχος, δὲ λόγιος Γρηγόριος Κωνσταντινίδης, ὑπέρτερος ἀπὸ δλα τὰ σμήνη τῶν Ἑλλήνων καλογήρων τοῦ Κ' αἰῶνος. Ἐρευνήσας δὲν εὐρήκα κανέναν ἔχον τοῦ περιφήμου αὐτοῦ τυπογραφείου. Οἱ Τουρκαλβανοὶ οἱ ἐπὶ αἰῶνας σφαγεῖς τοῦ Ἑλληνισμοῦ δὲν ἔσεβάσθησαν τίποτε εἰς τὴν Μοσχόπολιν ἐκτὸς τῶν ναῶν της, 22 ἐν δλω, σωζομένων ἀδίκων.

Ἄλλ' εἰς τὸν χρόνον αὐτοὺς τῆς ἀκμῆς, ἰδρύετο εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Σίνα καὶ Ὁρφανοτροφεῖον, ἀπὸ τὰ πρῶτα τοῦ τουρκοκρατούμενου ἐλληνισμοῦ ἀν μὴ τὸ πρῶτον. Πάντως τὸ Ὁρφανοτροφεῖον αὐτό, διὰ τὸ δποῖον οἱ Μοσχοπολίται ἔπλασαν εὐγενεστέραν λέξιν μὴ ἐνθυμίζουσαν τὴν ὑλικὴν τροφὴν—διότι τὸ ὄντος σαν Ὁρφανοδιοικητηρίον—ἐλειτούργει πρὸ τοῦ 1750. Ἄλλὰ κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο τῆς εὐγενοῦς ἀμύλλης, τῶν δωρεῶν, τῶν θυσιῶν, καθ' ὁ ἔξεδηλοῦτο ὑπέροχος δὲ ἀλτρουστήμος τῶν πολιτῶν ἀπὸ τῶν «εὐγενεστάτων ἀρχόντων» μέχρι τῶν τελευταίων συντεχνιῶν τῶν «καλαῖτζηδων καὶ παποντζήδων», ταῦτο χρόνως μὲ τὴν ἐκ βάθων ἀνίδρυσιν τῆς Ἀκαδημίας των, οἱ φιλότιμοι Μοσχοπολίται ἔδημοι οὐργησαν καὶ ἴδιαίτερον ταμεῖον πρὸς ἀπρόσκοπτον λειτουργίαν τοῦ Ὁρφανοδιοικητηρίου. Καὶ τὸ ταμεῖον αὐτὸν τῆς ἥθιτης ἀμύνης τὸ ὄντος σαν «Κάσσαν τῶν πτωχῶν», καὶ τὸ ἔχαρακτηρίσαν εἰς τὸ φ. 27^β τοῦ κωδικοῦ τῆς Παναγίας μὲ λόγια μεγαλόφρονα, ἀνάλογα πρὸς ἐκεῖνα τῆς Σχολῆς των, «καταφύγιον τῶν κακῶν ἔχοντων, τὸ πλήρωμα πασῶν τῶν ἀρετῶν».

Εἶχαν καὶ βιβλιοθήκην πλουσίαν, εἰς ἔντυπα καὶ χειρόγραφα, τῆς δποίας τὰ τελευταῖα λείψανα σώζονται ἀκόμη εἰς ἔνα κελλὶ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἅγιου Νικολάου. Τῆς ἴδιας βιβλιοθή-

κῆς ἐσώθησαν καὶ μερικὰ χειρόγραφα εἰς τὸ Μοναστῆρι τοῦ Προδρόμου, χάρτινα καὶ βομβίκινα καὶ μεμβράνινα, ἔνα λαμπρὸν Εὐαγγέλιον τοῦ Θ' αἰῶνος εἰς τὸ θησαυροφυλάκιον τοῦ Ἅγιου Νικολάου, θαυμασίως καλλιγραφημένον, στολισμένον μὲ μικρογραφίας τῶν Εὐαγγελιστῶν, ἀλλο Εὐαγγέλιον, ἐπίσης μεμβράνινον εἰς τὴν Παναγίαν, μεμβράνινος καθιδικοῦ ΙΒ' αἰῶνος λόγων τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸ στάτι τοῦ παπᾶ Πέτρου, τὰ δποῖα δλα ἐτακτοποίησα, τὰ περιέγραψα εἰς κατάλογον πρὸς δημοσίευσιν ἔξορκίσας τὸν προκρίτους νὰ τὰ κρατήσουν πλέον αὐτὰ τὰ λείψανα ἀπὸ τὰ ἀρκαπτικὰ νύχια τῶν Εὐρωπαίων μελετητῶν καὶ νὰ τὰ προφυλάξουν ἀπὸ τὰς ἐνόχους διαθέσεις τῶν ἀπευπολητῶν.

Ἡ βιβλιοθήκη αὐτὴ κατηγορίσθη καὶ ἐπλούτισθη ἀπὸ τὰς δωρεὰς τῶν μεγάλων τέκνων τῆς Μοσχοπόλεως περὶ τούτου ἐσώθησαν μερικαὶ ἐνδείξεις. Εἰς τὸ φ. 33^β π. χ. τοῦ κωδικοῦ τῆς Παναγίας ἥρθα τὸ σημείωμα:

«Ο αἰδεσιμώτατος Παπᾶ κνρ Γεωργίος, παπᾶ Κώστα παπᾶ Σίνα ἀφέρωσεν εἰς τὸ σχολεῖον βιβλία ἐλληνικὰ καὶ φωμαϊκά, κομμάτια πέντε αἰωνία ἡ μνήμη».

Ηδρα καὶ ἐσημείωσα καὶ ἄλλα ἔχη τῆς οἰκογενείας αὐτῆς τῆς εὐγενικῆς, τῆς ἐκκλησιαστικῆς, τῆς φιλομούσου αὐτῆς ράτσας τῶν Σίνα, ἀπὸ τὴν δποίαν ἐξῆλθον οἱ μεγάλοι τῆς Πατρίδος εὑεργέται. Νά, πῶς φαίνεται καθαρὰ ἡ κληρονομικότης, δὲ ἐνγενικὸς ἀταβισμὸς τῆς ράτσας. Ο παπᾶ Σίνας ἀφιερώνει βιβλία εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῆς Μοσχοπόλεως καὶ οἱ ἀντάξιοι ἀπόγονοί του κληροδοτοῦν εἰς τὸ ἀναγεννηθὲν Ἐθνος μαζὶ μὲ τόσα ἄλλα ενεργετήματα καὶ τὴν φερώνυμον Ἀκαδημίαν των.

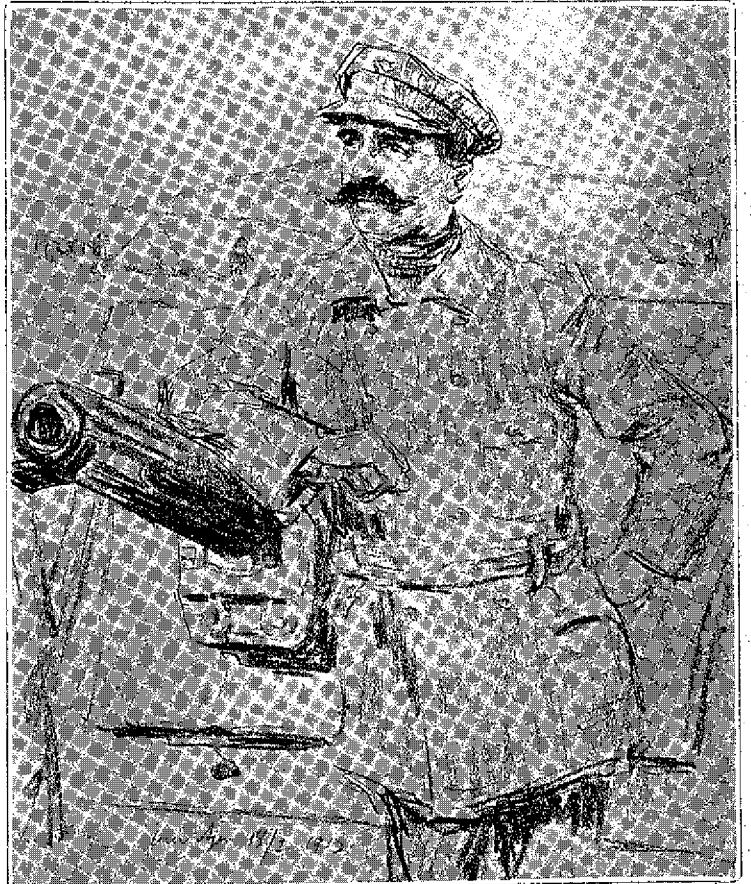
Ἄλλὰ δὲν ἐπιτύμημῶ νὰ σταματήσω ἔως ἐδῶ. Θέλω νὰ ἔξαρω τὸ μεγαλεῖον τῆς Μοσχοπόλεως καὶ εἰς ἄλλα ἀκόμη σημεῖα τοῦ πολιτισμοῦ τῆς.

Καὶ αὐτὰ εἶναι τὰ ζωντανὰ χριστιανικὰ μνημεῖα τῆς, εἴκοσι δύο τὸν ἀριθμόν, οἱ δποῖοι εὐτυχῶς διέφυγον τῶν τουρκαλβανῶν τὴν κτηνωδίαν. Ἀπὸ ἐκεῖ μέσα ἀντέγραψα περὶ τὰς 150 ἐπιγραφὰς ἀνεκδότους, μνημεῖα

πολύτιμα πρὸς γνῶσιν τοῦ παρελθόντος τῆς πόλεως.

Οι ναοὶ σώζονται ἀκέραιοι δλοι, θαυμάσιοι δὲ πρὸ πάντων τῆς Παναγίας (1699), τοῦ Ἅγιου Νικολάου, τοῦ Ἅγιου Ἀθανασίου, τοῦ Προφήτου Ἡλίου, τῶν Ἀρχαγγέλων. «Ολοὶ οἱ ναοὶ μὲ ἀμύθητον καλλιτεχνικὸν πλούτον, εἰς εἰκόνας, εἰς σκέψη, εἰς λεπτούργηματα, οἱ πλεῖστοι μὲ τοιχογραφίας, πλουσίας, πολυσυνθέτους, πολυδαπάνους. Ἀλλ' ἐκεῖνο ποὺ ἐκίνησεν ἴδιαίτερα τὴν προσοχήν μου, ποὺ μὲ ἔκαμεν ἐπὶ ὅρας μακράς νὰ σταθῶ ἀναυδος εἶναι τὰ τέμπλα, λεπτούργημένα ἐπάνω εἰς, καρυδιάν, τὰ ἀπαστράπτοντα ἀπὸ καθαρὸ δρυσάφι, τὰ πολυδαίδαλα, τὰ μοναδικὰ ἐκεῖνα τέμπλα, ὅμοια τῶν δποίων ἀμφιβάλλω ἀν ἐφιλοτεχνήθησαν εἰς ἄλλην πόλιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς.

Κλήματα καὶ ἀνθή δλων τῶν εἰδῶν καὶ δλοι τὸ βασίλειο τῶν ξωῶν ἀπεικονίσθησαν εἰς τὰ λεπτούργηματα ἐκεῖνα, χωρὶς καμίαν βαρβαρό-

ΕΠΥΡΟΣ ΜΑΤΣΟΝΙΚΑΣ

'Απὸ τὴν "Ἐκθεσιν τῆς κ. Καραβία

τητα, μὲ λεπτότητα, μὲ χάριν, μὲ τὴν συμμετοίαν ποὺ κανονίζει ἡ αἰσθητική. "Ολα ἀφονισμένα, ἀκτινοβολοῦντα ἀπὸ ἥρεμην ἐπιβόλην, ἀπὸ τὸ μεγαλεῖον μυστηρίου, τοῦ μυστηρίου ἐνὸς βαθέος αἰσθήματος, ποὺ εἶχε στήση ἑκεῖ εἰς τὰς δροσειδὰς τῆς Ὁπαρης, εἰς τὴν παραδόξον παντὶν πόλιν, τὸ βαθύειον του κατὰ τοὺς πλεὸν μαῦρους χρόνους τῆς τουρκοκρατίας.

Εἴτα ὅτι ἀμφιβάλλω ἂν τέτοια μνημεῖα ξυλογίστικῆς ἀριστουργηματικῆς ἐφιλοτεχνήθησαν εἰς ἄλλην πόλιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς. Καὶ ἐπιμένω.

Ἡ ἄνθησις τῆς Τέχνης, τὸ λεπτοφυὲς αὐτό, τὸ ἀρσανούφασμένον ἀνθὸς προαπαιτεῖ συνθήκας εἰδικάς, θέλει ἀτμόσφαιραν κατάλληλην γιὰ νὰ ἀνθοβολήσῃ. Προαπαιτεῖ χροσίον, κοινωνικὴν εὐημερίαν, πολιτειακὴν ἀκμήν.

Καὶ θέλει ἀκόμη ἐκ τῶν πρώτων στοιχείων

πνευματικὴν κίνησιν, λογοτεχνικὴν παραγωγὴν, θέλει περιβάλλον, ἀνάπτυξιν αἰσθητικὴν τῶν πολιτῶν, θέλει ἀτμόσφαιραν, πλημμυρισμένην ἀπὸ καλλιτεχνικὰ μικρόβια.

Ο Μποτιτόσσει καὶ ὁ Τζωρτζόνε, καὶ ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελος καὶ ὁ Ραφαέλος καὶ ὁ Νταβίντοι, καὶ ὅλη ἑκείνη ἡ μεγαλοπρεπῆς λεγεών τῆς Ἀναγεννήσεως ἐδημιουργήθη καὶ ἐδημιουργήσει διότι δὲν ἔξουσιον μέσα εἰς ψεύτικα θερμοκήπια, ἀλλὰ διότι ἐλαμπιρύνθησαν καὶ ἐθερμάνθησαν ἀπὸ μίαν θαυμαστήν, δνειρώδη ἀκτινοβολίαν τοῦ περιβάλλοντος, μέσα εἰς τὸ ὅποιον ἔζησαν δ' Δάντε καὶ ὁ Πετράρχαι καὶ οἱ Μέδικοι.

Καὶ ἔδω εἰς τὴν Μοσχόπολιν κατ' ἀναλογίαν, διὰ νὰ δημιουργηθοῦν λαμπρὰ μνημεῖα, ἐπρεπε νὰ προϋπάρξουν τὰ ἀναγκαῖα στοιχεῖα. Καὶ ὑπῆρχαν δύον εἰς καμίαν ἄλλην πόλιν τῶν γύρω χωρῶν. Ἡ Ἀκαδημία, οἱ λόγιοι, οἱ συγγραφεῖς,

τὸ τυπογραφεῖον, ἡ βιβλιοθήκη, ὁ πλοῦτος τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, ὁ ἔξευγενισμός, ἡ ἡμέρωσις, ἡ ἀριστοκρατικὴ ζωή, διαφαινομένη ἀπὸ τὴν ἀρχοντικὴν ἐπίπλωσιν, ἀπὸ τὴν πολυτέλειαν τῶν σκευῶν των, ἀπὸ τὴν ἡγεμονίαν των ἀμφίστιν, ἡ ἐμπορικὴ συναλλαγὴ των μὲ τοὺς σοφους τῆς Ἐσπερίας, ὅλ' αὐτὰ εἶναι ἀδροισμά παραγόντων ποὺ ἀπελέπτυναν τὰ πατριαρχικά των ἥμη καὶ ἐκαλλιέργησαν τὴν καλαισθήσιαν τοῦ τόπου. Καὶ ἔτοι οἱ ἀρχοντες καὶ ἐπίτροποι, ἀπείρως αἰσθητικώρεοι ἀπὸ πολλοὺς ἐπιτόπους τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν Ἀθηνῶν τοῦ Κ' αἰῶνος, οἱ Μοσχοπολῖται ἀρχοντες τοῦ 1700 ἐμερίμνησαν, ἐπρωτοστάτησαν εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν αὐτὴν αἰτησιν τῆς πολιτείας των, ἀνέδειξαν τὴν μοσχομυρισμένην πατρίδα τοῦ Σίνα καὶ Σμολένσκη εἰς ἀληθῆ Μιστρᾶν τοῦ τουρκοκρατουμένου Ἑλληνισμοῦ καὶ τὴν ἔκαμαν ἀπὸ Βοσκόπολιν ποὺ ἐλέγετο εἰς παλαιοτέρους χρόνους, Μοσχόπολιν ἀληθινήν.

Καὶ τὴν ἀριστοκρατικὴν αὐτὴν πόλιν τὴν ἐφιδόνησαν τὰ θηρία οἱ Τουρκαλβανοί. Καὶ κατὰ τὴν 21 Μαΐου τοῦ 1769, ὡς ἀναγράφει ἐν φ. 9^α δὲ καδίξ τοῦ Προδρόμου, ἐπέτεσσαν κατ' αὐτῆς ὡς ὕδαιναι, τὴν ἐλειλάτησαν ἐπὶ μίαν ἔβδομάδα, τὴν ἐκρεούγησαν, τὴν ἐπιρρόησαν καὶ τὴν ἔκαμαν γῆς Μαδιάμ, ἀμορφον μάζαν καπνιζόντων ἔρειπιών. Τότε οἱ Μοσχοπολῖται οἱ διαφυγόντες τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον ἔξεπειροσμησαν καὶ ἐδημιουργησαν ἀποκίνας ἐκπολιτιστικὰς εἰς πολλὰ μέρη τῆς Εύρωπης καὶ Ἀνατολῆς. Εἰς τὴν Βιέννην, Βουδαπέστην, Παρίσι, εἰς τὴν Πολωνίαν, εἰς τὸ Μοναστήριον, Κρούσσοβον, Ἀχρίδα, Κορυτσᾶν, Κωνσταντινούπολιν κ. ἀ. οἱ Μοσχοπολῖται συγκεντρωμένοι εἰς ισχυρὰς πατριάς φέροντες ἐκόμια τὴν ἀδικοκαταστρεμμένης ίδιαιτέρας των πατρίδος.

Ο ΠΡΙΓΚΗΠ ΕΥΦΗΛΑΝΤΗΣ ΕΦΕΛΟΝΤΗΣ

Απὸ τὴν "Ἐκθεσιν τῆς κ. Καραβία

Σήμερον ἡ Μοσχόπολις ἀναθάλλουσα ἀπὸ τὰ ἔρεπτα τῆς φοβερᾶς καταστροφῆς τῆς, δνειρεύεται ν^ο ὀνακτήσῃ τὴν παλαιάν της αἰγλην. Τὰ ἀπανταχοῦ σκοφισμένα τέκνα της, φιλότιμα πάντοτε καὶ φιλόμουσα, τώρα ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ σταυροῦ ποὺ κυματίζει ὑπερήφανα ἑκεῖ, θὰ ἐνθυμηθοῦν καὶ πάλιν τὴν γῆν ποὺ καλύπτει τὰ τιμημένα τῶν πατέρων των πόκαλα. Η Ἑλληνικωτάτη κωμόπολις διατηρεῖ σήμερον πεντατάξιον ἀρενάγωγειον μὲ 70 μονητὰς καὶ δύο διδασκαλούς, τετρατάξιον παρθεναγωγεῖον μὲ 30 κορίτσια καὶ νηπιαγωγεῖον μὲ 120 νήπια καὶ τρεῖς διδασκαλίσσασαι.

Ἄρτιν τὴν Μοσχόπολιν τὰς Ἀθήνας τοῦ IZ' καὶ IH' αἰῶνος ὠνειρεύθησαν γὰ τὴν βαπτίσουν

εις... Ρουμανικήν οἱ παράδοξοὶ πολιτικοὶ τοῦ παριστρέοντος βασιλείου, οἱ ὅποιοι διατηροῦν ἐκεῖ σχολεῖον ἀπὸ εἰκοσαετίας, τὸ δόποιον μέχρι τοῦ 1911 κατώρθωσε νὰ ἀφιθμῇ 8 παιδιά, χάριν τῶν δυοῖν εἶναι ἐν ἐπιστρατεἴᾳ δύο διδάσκαλοι, ἵνα διδασκάλισσαι, ἔνας παιδονόμος καὶ... ἐπιθεωρητής, ροκανίζοντες τὸν εὐτραφῆ προϋπο-

λογισμὸν τῆς ἀφελοῦς κυβερνήσεως τοῦ Βουκουρεστίου.

Ἄλλὰ τώρα παρουσιάζονται νέοι μνηστῆρες τῆς πατρίδος τοῦ Σίνα. Οἱ Τουρκαλβανοί. Θὰ ὑπάρξῃ Κυβέρνησις Ἑλληνικὴ ποὺ θὰ παραδώῃ τὴν Ἑλληνικὴν Μοσχόπολιν εἰς τὴν διάκρισιν τῶν παλαιῶν τῆς σφαγέων;

Βέροια. Πάσχα τοῦ 1913

Δ. ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ

Γραμματεὺς τῶν Πατριαρχείων Ἀλεξανδρείας

Η Α' ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ

Εἶναι τῆς ζωγράφου κ. Θάλειας Φλωρᾶς-Καραβία. Ἐνα πρωΐ, εὐθὺς μετά τὴν παράδοσιν τῆς Θεσσαλονίκης, τὴν ἀπήντησα στοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἔπειτα ἀπὸ δύο-τρεῖς ἡμέρες ἔχαδηκε.

Φεύγω γιὰ τὴν Θεσσαλονίκη.

Ἡ μακεδονικὴ πρωτεύουσα ἦτον ὁ πρῶτος σταθμὸς τῆς πορείας τῆς. Ἀπ' ἐκεῖ ἐπέρασε δλῆν τὴν Μακεδονίαν, πάντα ἐμπρός, θαρραλέα, ἀκούσαστη. Δὲν τὴν ἐφόβισε τὸ κρού, οὔτε τοῦ πολέμου οἷς κακούχια καὶ τὸ ἀπρόσπτα. Τίποτε δὲν τὴν ἐσταμάτησε. Ἡθελε, ἀπὸ κοντὰ νὰ ἰδῃ καὶ νὰ αἰσθανθῇ. Ἐπειτα, πάλιν ἐγύρισε στὴν Θεσσαλονίκην καὶ ἀπ' ἐκεῖ, διὰ νὰ συμπληρώσῃ τὸ ἔργον της, — βασιλικῶτατα αὐτὴν τὴν φοράν, μὲ τὴν «Ἀμφιτοίτην» — ξεκάνησε διὰ τὴν ξακουσμένην πόλιν τῆς Ἡπείρου.

Τὸ Λύκειον τῶν Ἑλληνίδων πρόσθυμα ἥθελησε νὰ στεγάσῃ τὴν ἔκθεσίν της. Ἐλαιογραφίες, παστέλ, εἶτε μὲ μολύβι. Σημειώσεις τοῦ πολέμου, σκίτσα, διώρος μὲ δλῆν τὴν τέχνην τῆς συνθέσεως καὶ τὴν δροσιὰ τοῦ χρώματος, που μόνον λίγες πινελίες χρειάζονται σὲ πολλά, νὰ φάνῃ ἡ εἰκὼν καὶ μὲ δλῆν τὴν τεχνικὴ τῆς ἐμορφιά. Τέτοια ἡ ἐλαιογραφία ἀρ. 141, 145, εἶτε τὸ σάτιστο ποὺ δημοσιεύουμεν. «Ἄλμαλωτοι». Κρύβουν μέσα τους δλῆν τὴν δύναμιν τοῦ τελειωμένου ἔργου. Δὲν ἡξέρω ὅν ἐδιάβεισα δραστήρεον ποίημα διὰ τὴν λίμνην τῶν Ιωαννίνων, ἀπὸ τὸ παστέλ τῆς κ. Καραβία, διόπιν εἶναι κακή, μὲ ἀνοιχτὰ τὰ πανιά, σταμάτησε κι ἀντὸ στὴ μέση τῆς λίμνης, μαγεμένο ἀπ' τὴν ἐμορφιά.

Πρέπει νὰ τῆς χρωστοῦμε χάριν.

Διακόσια πενήντα περίπου σκίτσα. Εἶναι πορτραῖτα ποὺ ἔχουν μέσα τους δλόκληρην ἴστορία. Καὶ διώρος εἶναι ἀπλὰ πόλιν. Μὰ ἔχουν, στὰ μάτια καὶ σὲ μίαν ἀόρατη σχέδιον κίνησι, τὴν ὅρμην τοῦ πολέμιστον, τὸ σχέδιον ποὺ γυρίζει μέσα

εἰς στιγμὴν περισυλλογῆς — στιγμὴ τελείως ἀνθρωπίνη — χωρὶς πορφύραν, χωρὶς τὸ στεφάνι τοῦ Νικητοῦ Διαδόχου: ἀπλά, ἔτσι, σὲ στιγμὴ ποὺ παραμέρισε ἡ δόξα καὶ ἡ σάλπιγγα ἡ πολεμική, καὶ ἡλιθε ἡ σκέψις, ἡ καρδιά Ἰωαννίνων, ἡ ἀκουμπήση πάνω σ' ἓνα δύνειρο, ποιὸς ξέρει, σὲ μία σελίδα μακρινὴ εἶτε καὶ ἀγραφή ἀκόμα στὸ βιβλίον τῆς ζωῆς.

Διαλέγοντας πολλὰ ἀπὸ τὰ σκίτσα αὐτά, θὰ ἡμποροῦσε ἡ Ἑλληνικὴ Πινακοθήκη νὰ μᾶς δείχνῃ ἀνοιχτὲς τὶς μεγάλες σελίδες τοῦ πολέμου. Καὶ ἀκόμα — ἔτσι δημιουργοῦνται καὶ ἐδημιουρ-

γήθησαν τὰ μεγάλα ἔργα δλῶν τῶν ἐποχῶν, τῆς ἀρχαιότητος, τῆς ἀναγεννήσεως — νὰ παρήγειλε ἡ Κυβέρνησις εἴτε οἱ πλούσιοι Ἑλληνες — γιὰ νὰ στολίσουν τὰ μέγαρά των — ἔργα παραμένα ἀπὸ τὴν ἐπιστρατείαν τοῦ 1913. Η τέχνη τῆς κ. Καραβία θὰ ἔδινε σὲ μικρές εἰκόνες καὶ μεγάλες στιγμὲς ποὺ φώτισαν τὴν ψυχὴν τῆς. Καὶ δχι μόνον ἡ κ. Καραβία. Ο Ρούμπος, δ. Ιωαννίδης, ἡ κ. Ασπριώτη, δ. Ροΐλος, δ. Οθωναίος, δ. Χατζῆς καὶ ἄλλοι θὰ ἔγραφαν ἔπειτα ἀπὸ τὴν μεγάλην νίκην τῶν δπλων, τὴν νίκην τῆς τέχνης.

KIMON MICHAILIDIS

Η ΚΑ ΦΛΩΡΑ-ΚΑΡΑΒΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΤΡΑΤΕΙΑΝ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Φωτογρ. Ρωμαίδη Ταύτες

ΣΤΗ ΜΟΝΑΞΙΑ ΜΟΥ

Κάτι καὶ πάλι μ' ἔσπρωξε στὸ τρισμακάριο τὸ
μὲ τὰ παραμυθένια κάλλη. [γησὶ¹
Πηγές, βούνα δροσόλουστα, γλυκό μου λιμανάκι
οὓς ἔσταβλέπω πάλι! [ζεσύ,

Ανήσυχη θὰ περπατῶ στὸ μαγικὸ ἀκρογιάλι
καὶ μὲ καρδιὰ πικρὴ,
θὰ κόβω τὸ ἄγριο λούσονδα καὶ τὸ φτωχὸ θυμάρι
στὴν κάθε κορυφῇ.

Πάρτε με καὶ κοιμίστε με στὸν ίσκιο σας καὶ
δεντρόκια στοργικά,
καὶ σεῖς μυρτίες δαντίστε μου τὸ σκεφτικὸ κε-
μὲ τὸ ἄνθια τὰ λευκά. [φάλι

Καὶ σεῖς,—ὦ ἔσεις—περήφανα καὶ θεῖα κυπα-
μὲ τὴ σεμνόπετη στολή,
σκορπήστε τὴ γαλήνη σας αὐτὴ τὴν παραδείσια,
στὴν ταραχμένη μου ψυχή!

* *

Μηδὲ ὁ πόνος μου δὲ σὲ κρατᾷ
Μηδὲ πιὰ τὰ δάκρυνά μου,
Κάθε μέρα φεύγεις μακριὰ
Κι' δῆλο πιὸ μακριὰ μου.

ΦΟΝΕΥΜΕΝΟΙ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΙ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

Γεώργιος Αιάστος, Λοχ. Πεζικού

Εθετικής Κοτσονόπουλος, Ανθυπόλ. Πεζικού

Τυλιγμένον μέο τὴ συγγεφιά
Καὶ στὴν κατασχιάν, ἀλλοιά μου,
Δὲ σὲ ξεχωρίζει καθαρὰ
Ἡ θαμπὴ ματιά μου.

Κι' ἂν χαθεῖς γιὰ μὲ παντοτεινά,
Θλιβερὲ Ἐρωτά μου,
Πᾶντες τῆς ψυχῆς μου τὰ φτερά,
Πάει καὶ τὸ χουσάφι τῆς καρδιᾶς μου...

Ἐκάρφωσες τὰ μάτια σου τὰ θεῖα
Στὰ μάτια μου, μιὰ μέρα δνειρευτή,
Σὲ τράβηξ² ἡ βαθειὰ μελαγχολία
Ποὺ μέσα τους φωλιάζει, μυστική.

Τὸ δυνατό σου χέρι, ὦ, γοητεία!
Μ' δόηγας σὲ κάθε κορυφή
Καὶ γύρω ἀπ' τὴ ζωή μου τὴν ἀδλία
Υφαίνε μιὰν ἀφάνταστη ζωή.

Τώρα, βουβή, γεμάτη ἀπελπισία
Ψάχγω νὰ βρῶ, νυχτόμερα γυρτή
Ἀπάνω στοῦ θανάτου τὰ βιβλία,
Τὴν αἰνιγματική σου τὴν ψυχή.

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ

Η πρώτη ἐπάνοδος τοῦ Κωνσταντίνου ἀπὸ τὰ πεδία τῆς μάχης ἐρχομένου ν' ἀναλάβῃ τὴν βασιλείαν. Ο Βασιλεὺς ἀποβιβάζεται εἰς τὸ Νέον Φάληρον, διου τὸν ὑποδέχεται τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον

ΓΙΑ ΤΗ ΦΥΔΗ

Η ταβέρνα ἥταν ἔρημη κεῖνο τὸ βράδυ καὶ
σχεδὸν ὑποσκότεινη, γιατὶ ἔνα μόνο φῶς
ἀπ' τὰ τρία, ποὺ κάθε βράδυ ἄναβε, τὴν φώ-
τιξ, καὶ αὐτὸν θαμπό, θαμπό.

Ο ταβερνιάρχης καθιομένος διλύγο πιὸ πέρα
ἀπ' τὸ φῶς, ἐδιάβαζε σκυφτὸς πολύ, ἐφημερίδα
ποὺ εἶχε ἀπλωμένη στὸ τραπέζι.

Ο Μίδας ἔκαθησε σὲ μιὰν ἀκρῷ σκοτεινή.

Ητανε μελαγχολικός, ὅλλα καὶ ἡ ἔρημιὰ ποὺ
εἶδε μέσα κεῖ, ποὺ ἄλλοτε ἀντηχοῦσε ἀπὸ φω-
νὲς χαρδῶν, τραγούδια, σύζητησις, τὸν μελαγχό-
λησε πιὸ πολὺ καὶ τοῦ ἔφερε καὶ σὰν ἀπελπι-
σία. Μιὰ βουνὴ ἔρχότανε κάποτε μέσα στὴν ήσυ-
χία τῆς ταβέρνας, σὰ βουνὴ μακρινὴ ἀγοριεμένης
θάλασσας.

Ο ταβερνιάρχης σηκώθηκε καὶ στάθηκε, ἔχον-
τας τὸ πόδι του γονατισμένο στὴν καρέκλα.

— Πάει κιά, δὲν υπάρχει ἐλπὶς γιὰ εἰρήνη!
εἶπε. Θὰ ἀρχίσῃ ὁ πόλεμος!... “Ολοι, δῆλο!...
“Η θὰ χαθοῦμε, η θὰ ζήσουμε πιὸ καλά!...
Γιατὶ δὲν μπορεῖτε νὰ πῆτε πῶς. Ήτανε ζωὴ
αὐτή!... Τί λέτε;...

— Αὐτὸν λέω κ' ἔγω!... τοῦ ἀπήντησε ὁ
Μίδας μὲ κούραση.

Ο ταβερνιάρχης ἔκοπού θησε.

— Ο πόλεμος θὰ είνε δεινός!... “Ετοι εἴτε
καὶ ὁ πρωθυπουργός. Τί λέτε;...

— Αὐτὸν είνε ἀλλήθεια!

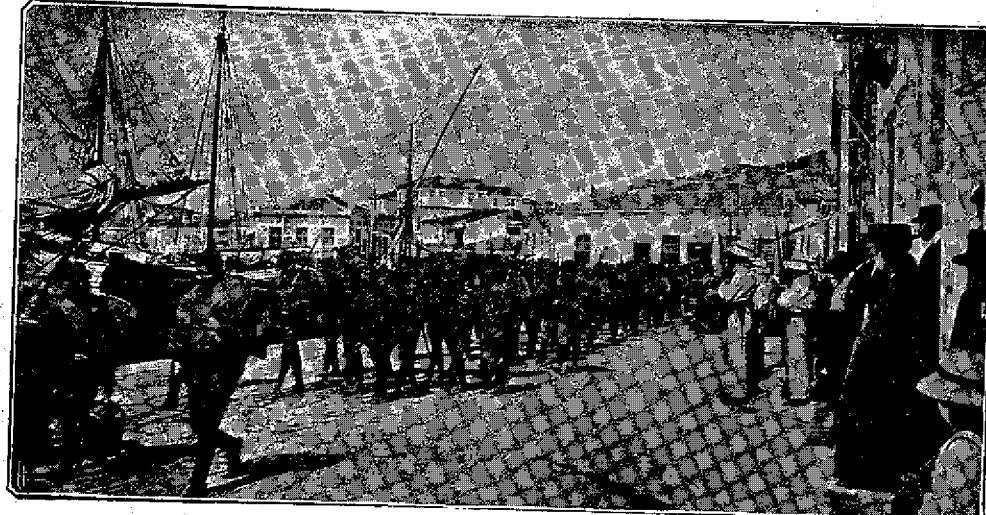
— Ο στρατὸς τῶν Βαλκανικῶν θὰ υπερβῇ...

Ο ταβερνιάρχης ἀρχισε νὰ λέῃ καὶ νὰ μετρῇ
τὰ Βαλκανικὰ δπλα, τὰ σχέδια ποὺ είχαν καὶ
καὶ...

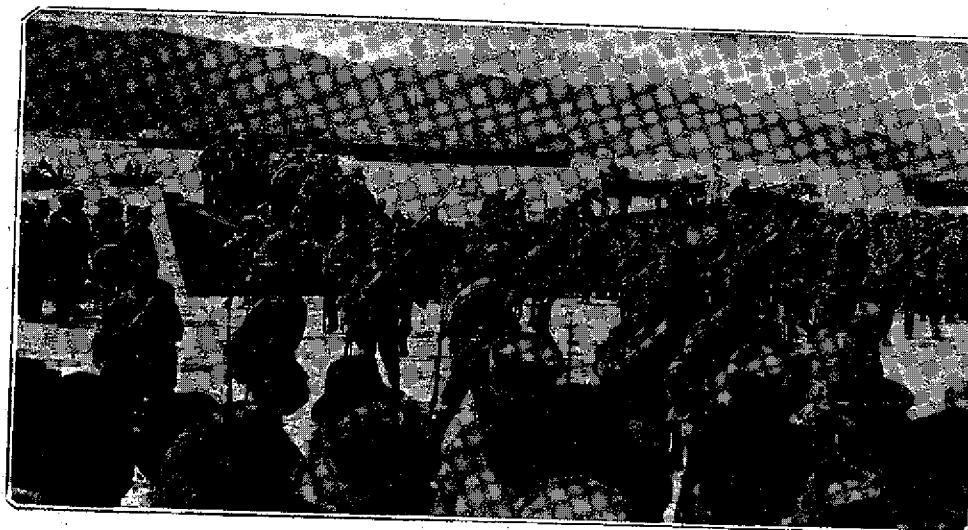
Ο Μίδας δὲν ἐπρόσεχε. Ο νοῦς του πήγε
ἄλλον. Θυμήθηκε τὸν κύκλο τὸν φιλικό, ποὺ
εἶχε χαδῆ, ἀρπαχθῆ, ἀπ' τὴ μανιακὴ πνοὴ τοῦ
πολέμου.

Αλλοι εἶχανε φύγει καὶ ἄλλοι ἐτοιμαζόντανε,
χωρὶς νὰ έρούν πότε θὰ στοιβαχθοῦνε μέσα
στὰ βαγκόνια τοῦ σιδηροδρόμου γιὰ τὰ σύνορά.
Καὶ τώρα ποὺ τὸ συλλογίζεται, σκέπτεται καὶ
τὶς ἄλλες ἡλικίες, ποὺ έμεναν καὶ περίμεναν τὴν
σειρά τους, καὶ βρίσκει νὰ μοιάζουνε μὲ τὸ κο-
πάδι τὸ κλεισμένο στὸ μανδρί, ποὺ κάθε τόσο,
σύμφωνα μὲ τὴ ζήτηση τῆς ἀγορᾶς, τραβούνε,
σύρουνε γιὰ τὸ σφαγεῖο!...

Ο κρασοπώλης ἔκοπονθοῦσε νὰ λέῃ, νὰ λέῃ.
Εἶχε φθάσει στὴν καταστροφὴ τῆς Τουρκίας,
καὶ ἔλεγε:

Οι Τουρκοί φεύγουν από την Σάμον. Τα ξένα άγηματα παρουσιάζουν δπλα εις τὸν ἀναχωροῦντα στρατὸν

Ο ελληνικὸς στρατὸς ἀποβιβαζόμενος εἰς τὴν Σάμον — Φωτογρ. Ζ. Νικολαΐδη

— Οι Νεότουρκοι, αὐτοὶ εἶνε ποὺ θὰ καταφέψουν τὴν Τουρκία!... Νὰ τὸ ξέρετε, αὐτοὶ εἶνε σταλμένοι ἀπὸ τὸν Θεὸ γιὰ νὰ φέρουν τὸν ὄλεθρο στὴν Τουρκία!... Τὸ τέλος τῆς πλησίει, νὰ τὸ ξέρετε!... Ἔγώ δίνω πίστι καὶ στὶς προφήτειες!...

“Οσο ὁ ταβερνιάρης μιλοῦσε ἀπὸ μακριά, ὁ Μίδας δὲν στενοχωριόταν, ἀλλὰ σὲ λίγο πήγε πιὸ κοντὰ γιὰ νὰ τοῦ πῇ κάποια προφητεία ποὺ ἡ γιαγιά του, πεθαμένη τόρα χρόνια καὶ χρόνια, τοῦ εἶχε διηγηθῆ. Εντυχῶς πάνω στὴν προ-

φητεία ἔνας στρατιώτης φάνηκε στὴν πόρτα.

— Νάτος!... Μέσα εἶνε!... εἴπε, ἀφοῦ κύταξε, γιὰ μιὰ στιγμή, μέσα μὲ τεντωμένο λαιμό.

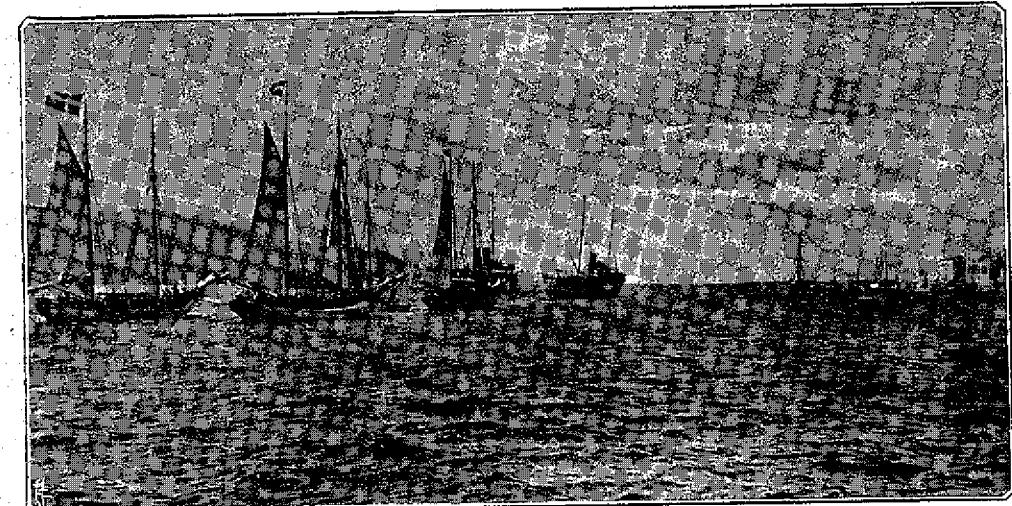
Φανήκανε καὶ ἄλλοι τότε.

“Ο Μίδας τινάχθηκε. Οἱ φύλοι του!

Ἐρχόντανε τέσσερες ἀπὸ τὰ ἀπομεινάρια τῆς μεγάλης παρούσας.

— Καθῆστε!...

Σύρανε καθίσματα καὶ καθίσανε γύρω στὸ τραπέζι μὲ μιὰ εὐχαρίστησι ἀνθρώπων παγωμένων κοντὰ σὲ φωτιά. Ὁ ἔνας μόνο στάθηκε,

Τὰ ἔλλ. πλοιάρια ρυμιουλκούμενα ἀπὸ τὸ ἀτμ. «Φλόριντα» μεταφέρουν τὸν τουρκ. στρατὸν τῆς Σάμου εἰς Μ. Ασίαν

Σάμος — Επιβιβασις τῶν Τουρκονομῶν εἰς τὰ πλοιάρια υπὸ τὴν ἐκοπτείαν τῶν ξένων ἀξιωματικῶν — Φωτ. Ζ. Νικολ.

γιὰ λίγο, κυτάζοντας τὸν ταβερνιάρη ποὺ πάλι εἶχε ήπατι πίσω στὴ θέσι, ποὺ πρὶν καθότανε, καὶ μὲ τὸ ἔνα πόδι γονατισμένο πάνω στὴν καρόκλα εἶχε δοχίσει νὰ διαβάζῃ τὴν ὀλάνοιχτη, πάνω ἐπὶ τὸ τραπέζι, ἐφημερίδα. Καὶ ἀφοῦ τὸν εἶδε νὰ μὴ γυρίζῃ σ' ἀντούς, ἐφώνοες μὲ μιὰ φωνὴ συρτὴ καὶ σουβλερή.

— Μιὰ μισάδα!...

“Ο ταβερνιάρης στράφηκε.

— Αμέσως, ἀμέσως!...

Ἐκάτεκε τὴν ἐφημερίδα πάλι καὶ σιγὰ τρα-

βήχθηκε, κυντσαίνοντας λίγο, γιὰ νὰ πάγ νὰ φέρῃ τὸ κρασί.

— Δοιπον ὁδότηρος ὁ Μίδας τοὺς φίλους του.

— Αὔριο, καθὼς φαίνεται, θὰ πᾶμε καὶ ἔμεις!.. τοῦ ἀπήντησε ἔνος παχονλὸς ξανθὸς μὲ ξυρισμένα μουστάκια.

“Ο Μίδας αἰσθάνθηκε ἔνα χτύπημα στὸ στῆθος.

“Εγεινε σιωπή. Φαινόντανε κάτι νὰ σκέπτωνται, χτυπούσανε τὰ δάχτυλά των στὸ τραπέζι, καὶ ἔνας ἔκανε νὰ ψιθυρίσῃ ξαφνικὰ κάποιο τραγούδι, ἀλλὰ γρήγορα τὸ ἔκοψε.

— Τὸν εἰδες τὸν Μαλιώτη; δώτησε ἔνας ξανθὸς ψηλός.

— Όχι, δὲν μπόρεσα!...

— 'Εγώ τὸν εἴδα στὸ σιδηρόδρομο!... Τὸ καῦμένο τὸ παιδί!... 'Εδάκρυσε καθὼς μοῦ ἔδινε τὸ χέρι!...

— Μὰ γιὰ θυμήσου κείνον τὸν ψηλὸ τὸν ἔκανε;... εἶπε ὁ παχούλος ξυρισμένος.

— Ναί, τὸν φουκαρᾶ!...

— Μὰ τὶ ἔκανε;...

— Νά, ἔνας ψηλός, ἀνθρωπος ἐργατικὸς θάνατος, τὴν ὥρα ποὺ θέλανε νὰ φύγουν, ἀγκάλιαζε τὸν κόσμο — Γειά σας, ἀδέλφια, ἔλεγε, ἔλατε νὰ σᾶς φυλήσω δὲ θὰ σᾶς ξαναῖδω, δὲ θὰ ξαναῖδω τὴν Ἀθήνα μας!...

Καὶ φιλοῦσε ὄλους γνωστούς του καὶ ἀγνώστους!...

— Σὲ μᾶς, ἔσφρεξ τὸ χέρι καὶ μᾶς εἶπε — Καλὴ ἀντάμωση ἀδέλφια!...

— Μωρὲ πήγε νὰ μοῦ σπάσῃ τὰ δάχτυλα!...

— 'Ισως, νὰ εἶχε κάποια προαίσθησι κακιά!...

— Οὐ, ἔκανε δὲν ἀπαντήσανε. Ο ξυρισμένος κούνησε τὸ κεφάλι ἀπελπιστικά.

— Η μισή ἦλθε κείνη τὴ στιγμὴ συνοδευμένη ἀπό θύφωρὺ καὶ τυρό.

— Ο Μίδας ἐμοίρασε. Ο ξανθὸς δὲν ψηλός ἀρπάξε τὸ ποτήριο του καὶ τὸ στράγγισε.

— Α, ἔκανε, θεῖο ποτό!

Καὶ ὑστερα, ἀφοῦ κούνησε τὸ κεφάλι σιγά σιγά λίγο.

— Αραγε θὰ τὸ ξαναπιοῦμε; εἶπε.

— Ο Μίδας δὲν βρῆκε ἄλλο νὰ ἀπαντήσῃ παρά

— Όποιος ἔχει μέρος!...

— Αὐτὸς ἴσα, ἴσα! εἶπε δὲν ἄλλος.

— Εγείνε σιωπή. Ήπιαν τὸ κρασί. Σὲ λίγο ἥλθε ἄλλο.

Κάτι τόρα ἀρχίσανε νὰ λένε, δχι πολεμικό, ἀλλὰ ἀπὸ κείνα ποὺ κουβέντιαζαν ἄλλοτε. Ἀπ' εξω ἐρχότανε κάποτε κείνη ἡ βουή καὶ μέσα σ' αὐτὴν οἱ φωνὲς τῶν ἐφημεριδοπωλῶν σὲ πλήθος, πλήθος μεγάλο, νὰ διαλαλοῦνε τὰ παρατίματα.

— Πές τίποτα, κανένα τραγουδάκι!... εἶπε δὲν ξανθὸς ψηλός στὸν ξυρισμένο στρατιώτη ποὺ λεγότανε 'Ρίζας.

— Ναί, ναί! ἔκαναν οἱ ἄλλοι.

— Εμπρός τὸ γλέντι!... εἶπε ἔνας χονδρὸς μὲ γυαλιά χτυπῶντας τὸ χέρι του στὸ παποτέ.

— "Ε! "Ε! κάτοις ήσυχα, Λαμπρόδη! Θὰ δι-

Ο βουλευτής Κόπερος κ. Εὐάγγ. Χατζηιωάννου τραυματίας τῆς Ηπείρου, κάμνει τὸν ἀναφορτικὸν τὸν περίπτωτον γύρω εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῶν Αμπελοκήπων

ξῆς τὰ ποτήρια!... τοῦ εἶπε δὲν Μιράβιος, ἀδύνατος στρατιώτης, μὲ γυαλιὰ κι' αὐτός.

— Τὰ πληρώνουμε!

— Πές τὰ πληρώνεις καὶ δχι τὰ πληρώνουμε!... Μωρέ, κουβαρντάς!

— Αν εἶχα, θὰ τὰ πλήρωνα καὶ θὰ τὰ τσάκια!...

— Τώρα ποὺ δὲν ἔχεις, κάτοις ήσυχα!...

— Ο 'Ρίζας ἀρχίσε νὰ τραγουδᾶ μὲ τὸν Σουρόνη τὸν ψηλό, ξανθὸ στρατιώτη καὶ τὸ μάλωμα ἔπαφε. Ολη ἡ παρέα τραγουδοῦσε καὶ ἡ ταύρενα πάλι ἀκούσε τὶς φωνές των νὰ τραγουδοῦνε τὸν ἔρωτα.

— Εἶω ἡ βουή ἔγεινε πιὸ μεγάλη, μεγάλη, καὶ ἔπειτα ξέσπασε σὲ μιὰ τεράστια ζητωκραυγή...

— Η παρέα ἔπαφε γιὰ νὰ ἀκούση, καὶ δὲν ταβερνάρχης πήγε γρήγορος δσο μποροῦσε, καὶ κουτσαίνοντας στὴν πόρτα. Τὸ παιδί του καταστήματος, ποὺ εἶχε ἔλθει τὴν ὥρα τοῦ τραγουδιοῦ,

ἔγηκε ἀπὸ τὸ μέρος ποὺ ἤτανε τουπωμένο, ἔκανε δυὸ βήματα πρὸς τὴν πόρτα καὶ στάθηκε.

— Τί νάναι; δώτησε δὲν Λαμπρόδης.

— Τί νάναι! Νά, τίποτα ἔφεδροι θὰ φεύγουντε πάλι!

— Ο Μίδας χτυποῦσε τὸ πόδι του στὶς πλάκες στενοχωρεμένος. 'Ισως γινόταν ὁ πόλεμος! 'Αλλ' έτσι, βαθιά, δὲν τὸ πίστευε. Κάποια ἐπέμβαση θὰ παρουσιάστανε καὶ θὰ ἔσωζε τὸν κόσμο ἀπὸ τὸ μακελειό.

— Ο ταβερνάρχης μπήκε πάλι μέσα κουτσαίνοντας πιὸ πολύ.

— Τί ἤτανε, κόρις
Καλικάρη;

— Στρατός! στρατὸς πάει στὰ σύνορα!... Καὶ ἤτανε ἀρκετός!... 'Υπολογίζω δτι θὰ ἔχουμε στὰ ὅπλα ...

— 'Αντε, ἀντε!... Πόλεμος!... τὸν διέκοψε δὲν Λαμπρόδης.

— Ζήτω δὲν πόλεμος!

— Ολοι ἀρπάξαντε τὰ ποτήρια τους.

— Καλὴ νίκη, παδιά!... Δὲν θὰ μείνη κανείς!

— Μωρὲ κρασί δὲν ἔχει!

— Κύριε Καλικάρα, κρασί, σᾶς παρακαλῶ καὶ ἔπειτα μᾶς τὰ λέτε!...

— Γεήγορα κρασί! Εἶπανε αὐτὸς στρέφοντας στὸ παιδί. Καὶ ἔπειτα πλησιάζοντας στὸ τραπέζι τῶν νέων.

— Εγώ, ποὺ λέτε, πιστεύω στὶς προφητείες!... Νά τὸ ξέρετε! Ήλθε τὸ τέλος τῆς Τούρκιας! Θὰ φύγη δὲν Τούρκος, θὰ πάγκι πίσω, στὸ Τουρκοτάν!... Θὰ τὸ δῆτε!...

— Μιὰ γρηγά μουν, εἶμουνα τότε νά, ἔνα τόσο δὲν παιδάκι, μοῦ ἔλεγε πώς εἶχε ἀκούση ἀπὸ

Ο δεκτής τῆς ἀγγλικῆς ἀποστολῆς ναύαρχος Τέσφνελ, δὲν άποχωρήσας τῆς ἐλληνικῆς ὑπηρεσίας
Φωτογρ. Γαζιάδη

Φεύγουν οι τύραννοι χλωμοί
τὸ μανῆρο του μαχαῖροι
μὲ ἰδρῶτα βρέχει τὸ ψωμὶ^ν
ξέρει νὰ ξήσῃ μὲ τιμῇ
καὶ ν' ἀποθάνῃ ξέρει!...

— Ζήτω ἡ πατρίδα!... ξφόναξε ὁ Σουρί-
κης ἐνθουσιασμένος.

— Βάλε κρασί!...
— Ζήτω!...

“Ολοι μὲ τὰ ποτήρια στὰ χέρια φωνάζανε
καὶ ἔπειτα, ἀφοῦ ἥπιανε τὸ κόκκινο σὰν αἷμα
κρασί, ἀρχίσανε τὸν ἐθνικὸν ὄμνο.

“Ο Μίδας, ἐνῷ τόσῳ ἐνάντιες ίδεες εἶχε γιὰ
πατρίδες καὶ ἄλλα, αἰσθάνθηκε ὅνγος νὰ τρέχῃ
στὸ σῶμα του. Ἐθύμωσε ὄμως γι' αὐτὸ καὶ

ζμεινε σιωπηλός, χωρὶς νὰ βοηθῇ, σὰν τραβηγ-
μένος ἀπὸ χαρά, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ αἰσθανθῇ.
Καὶ οἱ φύλοι του ξακολουθούσανε τὸν ὄμνο. Ο
τραβερνάρης δρυθιος, ἀκίνητος, μὲ δακρυσμένα
μάτια, ἀκονγε, τὸ παιδί πιὸ πίσω νὰ ξεφυ-
τώνῃ...

Καὶ εἰς τὸ ξοῦχο σου ξετάξ αἷμα
πλήθος αἷμα θληνυκό...

Μιὰ ἄλλη παρέα ἀπὸ ἀγνώστους πολίτες μπῆκε
μέσα καὶ στάθηκε δρυθια μὲ τὰ καπέλα στὰ χέ-
ρια ἀκούγοντας. Σὲ λίγο ξνωσε τὴ φωνὴ της
μὲ τὶς φωνὲς τῶν στρατιωτῶν καὶ ἡ ταβέρνα,
που κάθε τόσο ἐρωτικὸ τραγούδι ξετιλιγόταν,
ξβούνες ἀπ' τὸ τραγούδι τῆς ἐλευθεριᾶς!...

[Τὸ τέλος εἰς τὸ ξεχόμενον]

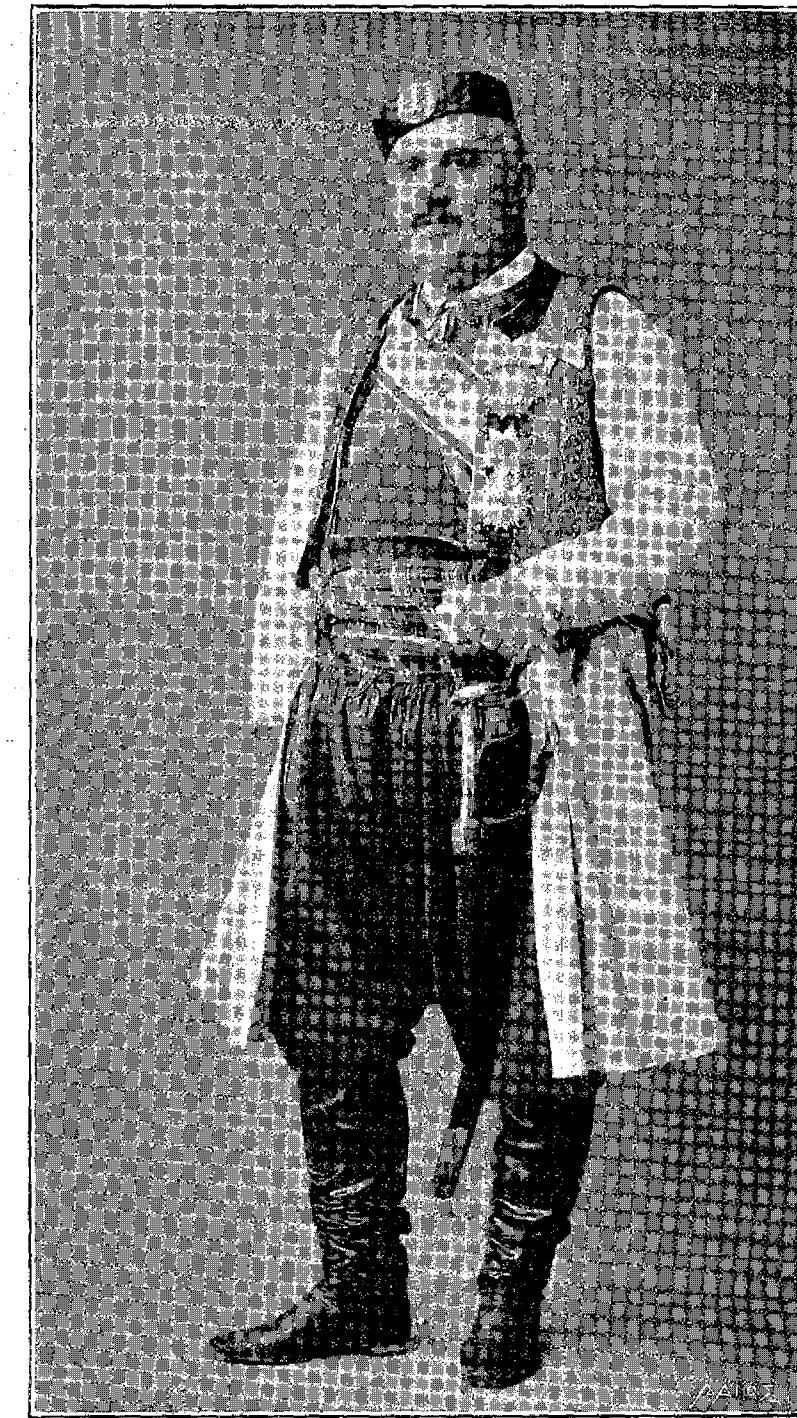
Δ. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΤΣΕΡΝΑΓΩΡΑΣ

Α πὸ τὰ δραιότερα θαύματα, ποὺ παρουσίασε
Α δ Βαλκανικὸς πόλεμος, εἶναι χωρὶς ἄλλο ἡ
ἐπικὴ φυσιογνωμία τοῦ Βασιλέως τῆς Τσερναγό-
ρας. Ἀπάνω στοὺς ξεροὺς βράχους τῶν Μαύ-
ρων Βουνῶν ξῆται λαός, ποὺ δὲν εἶναι κανό-
λον σύγχρονός μας, γιατὶ δὲ λαός αὐτὸς δὲν βγῆκε
ποτὲ ἀπ' τὴν ήρωική του παράδοσι. Μάταια περά-
σανε οἱ χρόνοι ἀπάνω του, μάταια τὸν τριγύ-
ρισε δὲ ἀνήσυχος πολιτισμὸς τοῦ αἰῶνος μας.
Ἐμεινε πάντα ἕνας λαός πολέμιστῶν καὶ ρα-
ψωδῶν, ἀφιερωμένος στὴ λατρεία τῶν διπλῶν
καὶ παραδομένος στὴν ἐνατένιοι τῆς ἐπικῆς του
ἰστορίας. Ἡθη, τρόποι, ἔνδυμα, ὅλα ζμειναν
καὶ μένουν, ἐκεὶ ἀπάνω, τὰ ἴδια στὴ ζωή, ὅπως
ζεινινήσανε ἀπ' τὴν πιὸ μακρινή παράδοσι. Ἐνας
περιπητῆς, ποὺ περνάει σήμερα ἀπ' τὴν Τσε-
ρναγόρα, τραβηγμένος ἀπ' τὰ ξεχωριστὰ θέλγητρα
τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ τόπου, βλέπει τὰ ἴδια πρόγματα,
ποὺ ξαναειδεῖ δὲ περιπητῆς, ποὺ πέρασε πενήντα
ἡ ἑκατὸν χρόνια προτίτερα του. Ὁταν ἐδῶ καὶ
λίγα χρόνια μιὰ ἔξαιρετην τύχη μὲ ἔφερε στὴ
βραχόσπαρη Κετίγηνη, εἶχα μαζί μου γιὰ δόηγό
ἔνα πολιο βιβλίο, γραμμένο ἀπὸ δυὸ Γάλλους
περιπητῆτας, πενήντα χρόνια πρίν. Τὸ βιβλίο
αὐτὸ ητανε σὰν νὰ εἴχε γραφῆ ἔχθες ἀκόμα.
Τὴν ἴδια παρατήσηι κάνανε οἱ συγγραφεῖς τοῦ
βιβλίου γιὰ ἄλλα βιβλία, γραμμένα προτίτερα
τους. Άλλα τί εἶναι λοιπὸν τὸ φαινόμενον αὐτὸ;
Στασιμότης, ἀποκρυστάλλωσις, ἀντίστασις βάρ-
βαρη στὸν πολιτισμό; “Ο, τι κι' ἀν εἶναι, φαντά-
ζει ἀξιοθάνατο καὶ μονοδικὸ στὴ σύγχρονη
ἰστορία, ὅπως θὰ φάνταξε μιὰ αἰώνια Τσωάδα
καὶ μιὰ αἰώνια Ιδάκη, ποὺ θάκλωθε ἀνάμεσά

μας τὴν παλιὰ τῆς ζωῆς, ἀδιάφορη γιὰ τὸν πολι-
τισμό μας καὶ ξένη στὰ ηθη μας. Αὐτὸ τὸ φαν-
ταστικὸ δράμα μᾶς δίνει σήμερα, μοναδικὸ στὸν
κόσμο, δὲ λαός τῆς Τσερναγόρας. Καὶ ἀνάμεσά
του, σὰν νὰ ξεπήδησε ἀπὸ μιὰ Ὄμηρικὴ σείλιδα,
«ποιμὴν λαῶν», δὲ ἡρώικὸς ἀπόγονος τῶν Πέ-
τροβίτης Νιέγους Νικόλαος Α’.

Κυνηγός, πολεμιστὴς καὶ φαψωδὸς βασιλεύει
ἀπάνω στὸ λαό του σὰν πατέρας, πολεμάει στὸ
πλευρὸ του γιὰ τὴ δόξα τῆς Τσερναγόρας καὶ
ὑπερα, πέρονοντας στὰ χέρια του τὴ γλυκόφωνη
ζούγκλα, τραγουδεῖ τὰ ἀθλα τῆς φυλῆς του.
Μέσα στὸ παλάτι του οἱ φαψωδοὶ ἀνιστοροῦν,
τὶς μακρυνὲς νύχτες τοῦ χειμῶνος, τὰ ἡρωϊκὰ
κατορθώματα τῆς φυλῆς, δίπλα μὲ τὰ παλιὰ καὶ
νέα παλλικάρια καὶ στὴ μέση τους, ἡρωας καὶ
φαψωδός, δὲ βασιλῆς τῶν Μαύρων Βουνῶν δυει-
ρεύεται μαζῆ τους τὸ μεγάλο πατριωτικὸ ὄνειρο.
Τὶς μεγάλες ήμέρες καὶ τὶς μεγάλες γιορτὲς τοῦ
ἔθνους δὴ η Τσερναγόρα μαζεύεται στὴ μικρὴ
πρωτεύουσα νὰ χαιρετίσῃ τὸ βασιλῆ της καὶ
νὰ τοῦ φιλήσῃ τὸ χέρι. Γέροι, νέοι, παιδιά
ἀμούστακα φέροντας ἐκεὶ τὶς πληγές τους σὰν
παράσημα, στρατιῶτες δῆλοι, ἀπὸ τὰ κάτασπρα
μαλλιὰ ὡς τὰ πρῶτα χρονύδια τῆς πρόσχαρος
ζῆτης. Περικυλόνον τότε δλοι τὸ χαμηλὸ πα-
λάτι, περιμένοντας νὰ ἴδουν νὰ ξεπροβάλῃ τὸ
ἰερὸ πρόσωπο τοῦ βασιλῆ τους. Ο Νικόλαος
Α΄ ψηλός, τετράγωνος καὶ σφιχτοδεμένος, σὰ
ζωντανὸ κομμάτι Κυκλωπέϊον τείχους, προβάλ-
λει τότε στὸ προσάυλιο τοῦ παλατιοῦ, μὲ τὸ πιὸ

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΟΥ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

γλυκό χαμόγελο, που είδε ποτέ της ή στοργή, χυμένο στὸ πρόσωπό του. Οἱ μεγάλοι βρόχοι διλόγυρα ἀντηχοῦν τότε ἀπὸ τὶς ἐγκαρδίες ἐπευφμίες καὶ ἀπὸ τὰ μάτια τῶν πολεμιστῶν τὰ δάκρυντα τρέχουν ποτάμι. ἀπάνω στὴ ἡρωϊκὴ γῆ. Αὐτὸς δὲν φθάνει στὴν ἀγάπη τους. Κι' ὁ μεγάλος πατέρας ξέρει τὴν καρδιὰ τῶν παιδιῶν του. Κατεβαίνει ἀργὰ τὰ λίγα σκαλοπάτια τοῦ παλατιοῦ, περνάει ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ λαό του καὶ ἀνακατεύεται μὲ τὸ πλήθος. Δὲν βλέπει τότε κανένας παρὸ ἔνα σπύψιμο κεφαλιδῶν καὶ χιλιάδες χεῖλα ποὺ πασπατεύουν, σὰ λαίμαργα χεῖλα βρέφους ἀπάνω στὰ στήθια τῆς μάννας του, νὰ βροῦντε τὸ βασιλικὸ χέρι, γιὰ ν' ἀφίσουν ἀπάνω του τὸ φιλὶ τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς λατρείας, τὸ φιλὶ ποὺ λέει πολλὰ καὶ λέει:

— Πατέρα! Λικοί σου εἶμαστε. “Οταν μᾶς φωνάξεις γιὰ τὴν τιμὴ τῆς Τσερναγόρας, ζωντανοὶ ή πεθαμένοι, θὰ φοβολήσουμε ἀπὸ τὰ βουνά,

θὰ βγοῦμε ἀπὸ τὰ βαθειά μας μνήματα, νὰ δοῦμε στὸ πλευρό σου.

Μέσα στὸ Μοναστῆρι τῆς Κεττίγης κοίτονται οἱ μεγάλοι, ἡρωϊκοὶ νεκροὶ τῆς πατριᾶς τῶν Πέτροβίτες Νιέγους. “Ομως δὲ Νικόλαος Α΄, ἔχτισε τὸν τάφο του, μακρὺν ἀπὸ τὸ κατοικητήριο τῶν προγόνων του, στὴν ἐκκλησία τοῦ Νίξι. “Οταν τὸν ωτῆσε κάποτε ὁ ἐπιτεραμένος τῆς Ἑλλάδος, δὲ μακαρίτης δὲ Λογοθέτης, γιατὶ τάχα αὐτὸς Νικόλαος τοῦ ἀποκρίθηκε:

— Γιατὶ καὶ νεκρὸς ἀκόμα θέλω νὰ βαδίσω πρὸς τὰ σύνορα...

Ζωντανὸς εἶδε νὰ στρέξῃ τὸ μεγάλο του τὸ δνειρό. Μπροστά του τώρα μιὰ Ἐνδρώπη σηκώνεται νὰ τοῦ φράξῃ τὸν ἡρωϊκὸ του δρόμο. Αὐτὸς φαντάζει ψηλότερος καὶ μεγαλύτερος. Γιατὶ εἶναι. Ἐκεῖνος, ποὺ μπροστά στὴ Βία καὶ τὴν Ἀδικία, μπορεῖ νὰ φωνάξῃ ἀκόμα:

— Καὶ νεκρὸς θὰ βαδίσω στὰ σύνορα...

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Ο ἀεροπόρος κ. Μουτούσης κατωπτεύων ἀπὸ τὸ ἀεροπλάνον (ἀριστερὰ πρὸς τὰ διπλανὰ τῆς εἰκόνος) τὸ Μπιζάνι. Φωτ. Ρωμαΐδη Τσάτης

ΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΙΝΟΥ ΑΕΡΟΠΛΑΝΟΥ

Ο αεροπόρος κ. Μουτούσης υπολογαγός του Μηχανικού

Ἐνα ἀκόμη ἀεροπορικὸν δυστύχημα εἴχαμεν Ἐφέτος. Ὁ ἀεροπόρος Ἀργυρόπουλος μαζὶ μὲ τὸν Κώσταν Μάνον ἐνῷ ἐπετούσαν ἐπάνω ἀπὸ τὸν Ασγακαδᾶν, ὑπέστησαν κάποιον ἀτύχημα τοῦ ἀεροπλάνου των καὶ κρημνισθέντες ἀπὸ μέγια ὑψος ἐφονεύθησαν. Τί συνέβη εἰς τὸ ἀεροπλάνον, ποῖον ἀκριβῶς ἦτο τὸ πάθημα ποὺ τὸ ἐκρήμνισεν αἰφνίδιως ἀπὸ τὰ ὑψη τοῦ διέσχιζε δὲν ἔγινε γνωστόν τὸ θλιβερόν, ἀλλὰ τόσον ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἐπιστήμην μυστικόν, ὅπως καὶ εἰς τὸ περυσινὸν δυστύχημα τοῦ Καραμανλάκη, τὸ ἐπῆραν δυστύχημα μαζὶ των οἱ Ἑλληνες ἀεροπόροι. Ἐκεῖνος ὅμως πού, καὶ χωρὶς τὴν ὅμολογίαν των, ἡμιπορεῖ νὰ θεωρηθῇ βέβαιον εἶναι διτὶ τὸ θανάσιμον πάθημα τοῦ ἐλληνικοῦ καὶ τόσων ἔνων ἀεροπλάνων, εἶναι αἱ ἕδιαι ἀτέλειαι των. Ὁ ἀνθρωπὸς δὲν μπορεῖ ἀκόμη νὰ σταθῇ στὰ ὑψη τουλάχιστον δὲν μπορεῖ νὰ σταθῇ καλοζυγισμένος καὶ ἀσφαλῆς ἐμπόρδες στοὺς ἀράτους ἔχθροὺς ποὺ πλημμυρίζουν τὴν ἀτμοσφαίραν στὰ ὑψηλά τῆς στρώματα. Τὰ φτερὰ τοῦ ἀετοῦ εἶναι δικά του, ἀλλὰ τ' ἀτσάλινα νεῦρα ποὺ θὰ τὰ κινήσουν καὶ θὰ τὰ κρατήσουν ἀλύγιστα ἐμπόρδες εἰς κάθε προδοτικὸν ἐναγκαλισμὸν τοῦ ἀέρος τοῦ λείποντος ἀκόμη. Τὴν στιγμὴν ποὺ δὲ ἀεροπόρος μὲ τὰ φτερὰ δριζόντια σχίζει τὸ γαλανόν, ἔνα αἰφνίδιον ἀρπαγμα τοῦ ἐλικοῦ ἀπὸ τὸν ἀνεμον, μία ὄθησις εἰς τὸ ἔνα ή τὸ ἄλλο φτερὸ τὸν κρημνίζει καὶ τὸν συντρίβει εἰς τὴν γῆν. Οἱ ἀεροπόροι—δχι βέβαια ἐκεῖνοι ποὺ ἀφίνουν τὴν τελευταίαν πνοήν κάτω ἀπὸ τὰ συντρίμματα τῆς μηχανῆς των—τὸ βεβαιώνουν καὶ τὰ συχνὰ δυστύχηματα τὸ ἐπικυρώνουν, ὥστε νὰ μῆ μᾶς μένη καμία ἀμφιβολία διτὶ τὰ πράγματα ἔχοντας ἔτσι.

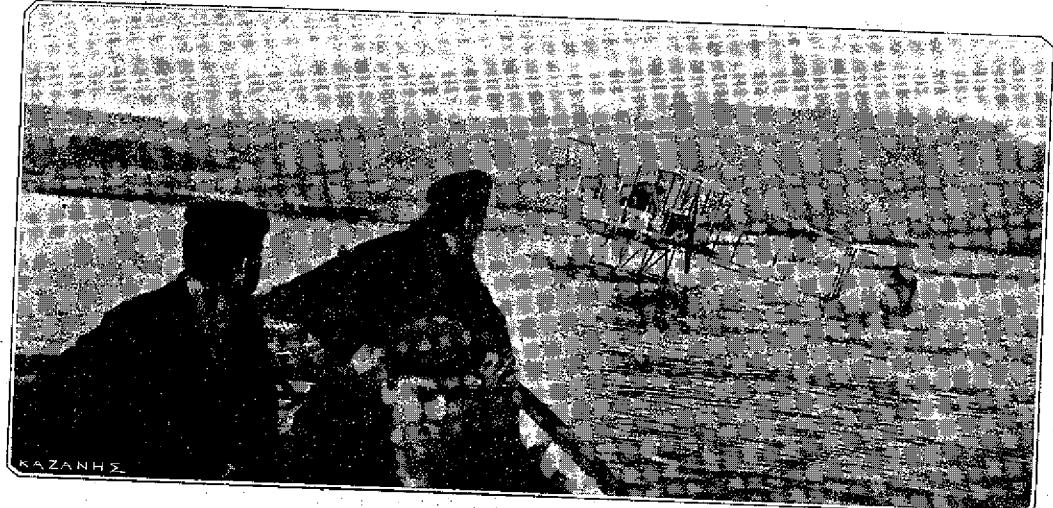
Ποῖα ὅμως εἶναι τὰ ἐλαττώματα τοῦ σημερινοῦ ἀεροπλάνου; Αὐτὸς ἀκριβῶς ζητεῖ ν' ἀνακαλύψῃ ἡ σύγχρονος ἐπιστήμη. Ὁ ἀεροπόρος Λαμπουσέρ λέγει: «Τὸ σημερινὸν ἀεροπλάνον δὲν εἶναι δριστικόν. Ἀποτελεῖ νομίζω μίαν λανθασμένην λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς πτήσεως. Τὸ ἀεροπλάνον μαζὶ εἶναι ἀσταθὲς ἀφ' ἐαυτοῦ; διότι ὑπόκειται εἰς κάθε μεταβολὴν τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πιέσεως, η δροτὰ παραγέται ἔνα φεῦμα. Κατὰ τὴν γνώμην μου τὸ μέλλον τοῦ ἀεροπλάνου εὑρίσκεται εἰς τὰ κινούμενα πτερά, τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ὅποιων πρὸς τὸ παρόν ἐμποδίζει η δυσκολία τῆς κατασκευῆς». Η γνώμη τοῦ Γάλλου ἀεροπόρου δὲν εἶναι νέα. Ἐργίσθη καὶ ἄλλοτε καὶ ὑπεστηρίχθη ἀπὸ πολλούς. Πρόπει διμως ἀραγε τὸ ἀεροπλάνον νὰ στραφῇ πρὸς

τὴν κατεύθυνσιν αὐτῆν; Θὰ ἦτο πολὺ ἐπικίνδυνον νὰ ἐκδοθῇ δριστικὴ ἀπόφασις εἰς παρόμοιον ἐρώτημα. “Αλλωστε δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμεν τί ἔγινεν ἀλλοτε. Ἐνῷ δὲ Εύλεος ὑπεστήριξεν διτὶ μόνον τὸ «βαρύτερον τοῦ ἀέρος», η θεωρία δηλαδὴ ποὺ ἀπεδείχθη ἀργότερα τόσον ἀληθινή, ἂντινας.

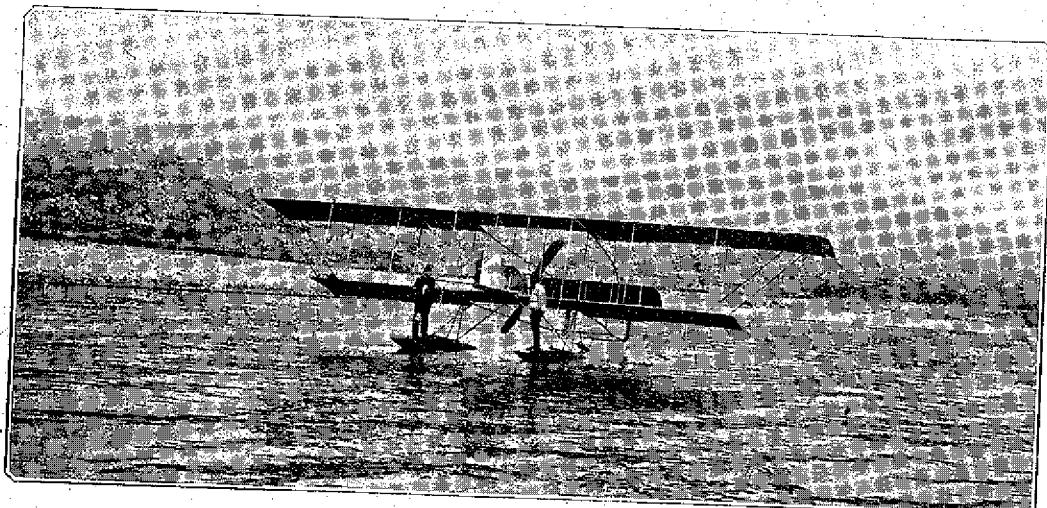
Κατὰ τῆς γνώμης ὅμως τοῦ Λαμπουσέρ ὑπάρχει μία στοιχειώδης ἀντίδροτις. Ἀφοῦ δὲ μοτερ σήμερον παρουσιάζεται συχνὰ ἀδύνατος νὰ ὑποβοηθῇ τὸ ἀεροπλάνον, ὥστε νὰ κυλῆ πρὸς τὰ ἐμπόρδες, τι δύναμιν πρέπει νὰ ἔχῃ διτὸν θὰ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ κινῇ τὰς πτέρυγας καὶ νὰ σύρῃ δλον τὸ βάρος τοῦ μόνον; Καὶ δι' αὐτὸν ἵσως ἡμιπορεῖ νὰ λεχθῇ διτὶ εὐρίσκονται πλέον κοντὰ πρὸς τὴν ἀλήθειαν οἱ ὀλιγώτερον φιζοσπάσται ἀπὸ τὸν Λαμπουσέρ. Ο δὲ Μουλινᾶς αἰφνίς ὑποστηρίζει διτὶ η σημερινὴ μορφὴ τοῦ ἀεροπλάνου εἶναι η δριστική. Δὲν ἔννοει διμως, διτὶ πρέπει νὰ μείνωμεν καταδικασμένοι εἰς τοὺς σημερινοὺς κινδύνους. Η ἐπιστήμη πρέπει νὰ ἐργασθῇ καὶ ίδιαιτέρως νὰ κάμη τὸ ἀεροπλάνον τόσον μεγάλον, ὥστε νὰ σηκώνῃ περισσοτέρους ἀπὸ εἴναι μοτερ διὰ νὰ εἶναι ἀσφαλέστερον.

Τὰ ἐλαττώματα λοιπὸν τοῦ σημερινοῦ ἀεροπλάνου εὑρίσκονται εἰς τὴν ἀδυναμίαν τοῦ μοτερ. “Ισως αὐτὴ νὰ λείψῃ, ἐδὲν ἔλθη εἰς πέρας η ἐφεύρεσις τοῦ συμπτυκνωμένου ἡλεκτρισμοῦ διποὺ ἀσχολεῖται σήμερον δὲ Εδίσον. Ἄλλ' ἂς μὴν ὑποδέσωμεν διτὶ καὶ τότε τὸ ἀεροπλάνον θὰ εἶναι ἀπολύτως ἀσφαλές. “Αλλωστε εἶναι ὑπερβολική ἀξίωσις νὰ ζητοῦμεν κατὶ τοιοῦτον ἀπὸ τὸ ἀεροπλάνον, λέγει δὲ Μουλινᾶς, διτὸν τὰ πλοῖα ποὺ ισορροποῦν εἰς τὴν θάλασσαν, στοιχεῖον σταθερώτερον ἀπὸ τὸν ἀέρα, δὲν ἀντέχουν εἰς μεγάλην τριμυίαν. Καὶ διὰ νὰ τελειώνωμεν παραθέτομεν τὴν γνώμην, ποὺ εἶχε τὴν καλώσύνην νὰ μᾶς δώσῃ δὲ ἀεροπόρος ὑπολογαγός τοῦ Μηχανικοῦ κ. Μουτούσης:

«Τὸ ἀεροπλάνον, λέγει, δὲν ἔφθασεν εἰς τὴν

Τὸ ἀεροπλάνον τοῦ κ. Μουτούση ὁ «Ναυτίλος» μετὰ τὴν πτήσιν τοῦ ἐπάνω ἀπὸ τὸν Ναγορᾶν.
Ἡ λέμβος πλησιάζει νὰ τὸ συμουλήσῃ.

Ο «Ναυτίλος» ἔτοιμος νὰ πετάῃ πόδες κατόπινευσιν τοῦ τουρκικοῦ στόλου

τελικήν τον μορφήν. Εἰσέτι εὐρίσκεται ἐν πλήρει ἔξελίξει. Ἀληθὲς δῆμος, ὅτι ἐντὸς δλίγον χρόνου τῶν τελευταίων 4 ἐπῶν ὑπέστη μεγάλας πρόσδους. Ἐσχάτως πάλιν φαίνεται ὅτι ἡ πρὸς τὰ πρόσω πελτίωσις αὐτοῦ ἔμεινε στάσιμος. Η μεγίστη ἔλλειψις ἦν παρουσιάζει τὸ ἀεροπλάνον, εἶναι ὅτι εὐθὺς ὡς σταδὶ ὁ *ποτέστης* κινούμενος δι' οἰανδήποτε αἴτιων, εἶναι πλέον εἰς τὴν διάνεσιν καὶ τοῦ ἐλαχίστου πνέοντος ἀνέμου. — Μή πνέοντος τοιούτου, δύναται νὰ κατέληπῃ *vol-plané...* — Υπὲ ἄλλας συνθήκας, τὸ ἀεροπλάνον ἀνατρέπεται, ὡς ἔξερχομενον ἐκ τῆς καρονικῆς τον θέσεως τῆς πτήσεως, ἔνθα καὶ

ἴσορροπεῖ εἰς τὸ διάστημα, καὶ οὕτω πίπτει εἰς τὸ κενὸν ὃς σῶμα τι βαρύτερον τοῦ δέρος.

Εἰς τοῦτο ὀφείλονται τὰ πλεῖστα τῶν δυστυχημάτων. Ἐτέρᾳ ἐπίσης ἔλλειψις εἶναι ὅτι δὲν δύναται νὰ προσγειώη εἰς ἀνώμαλα ἔδαφη.

Ἐπίσης δὲ δύναται νὰ ἔξελθῃ πνέοντος σφρόδου ἀνέμου. Τὸ ἀεροπλάνον οὐδέποτε σχεδὸν θὰ καταστῇ ἀκίνδυνον, καθ' ὅσον εἶναι τι βαρύτερον τοῦ δέρος. Σχετικῶς δῆμος δύναται γὰ καταστῇ τοῦτο ἀκίνδυνον, ἔξευρισκομένης μηχανῆς μεγάλης δυνάμεως, χωρὶς δῆμος τὸ σχετικὸν αὐτῆς βάρος νὰ εἶναι μεγάλον.

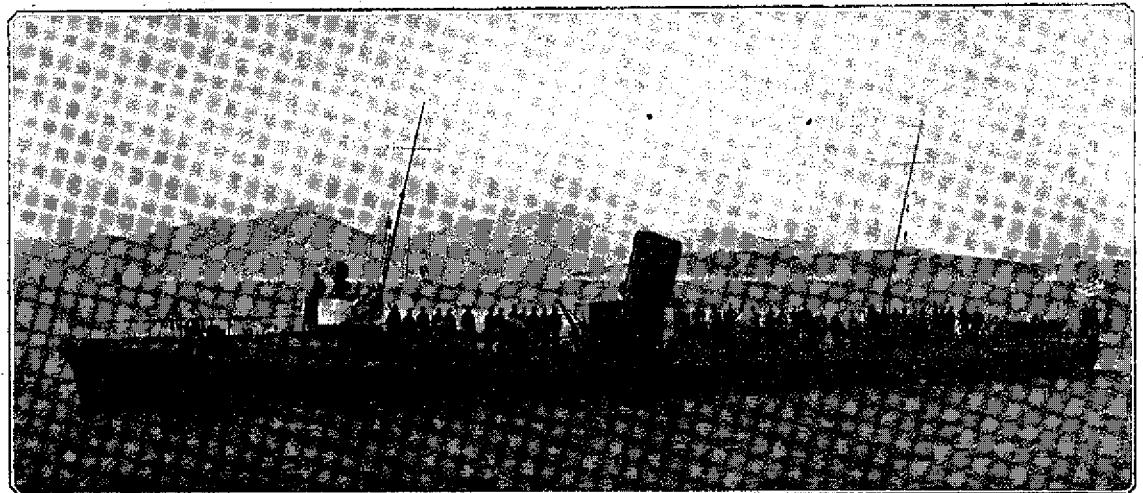
Διὰ τῆς τοιάντης μηχανῆς τὸ ἀεροπλάνον θὰ

ἔχῃ μεγάλην ταχύτητα καὶ ἐπομένως θὰ δύναται νὰ ἔξερχηται εἰς ἀνέμους μεγάλης ταχύτητος.

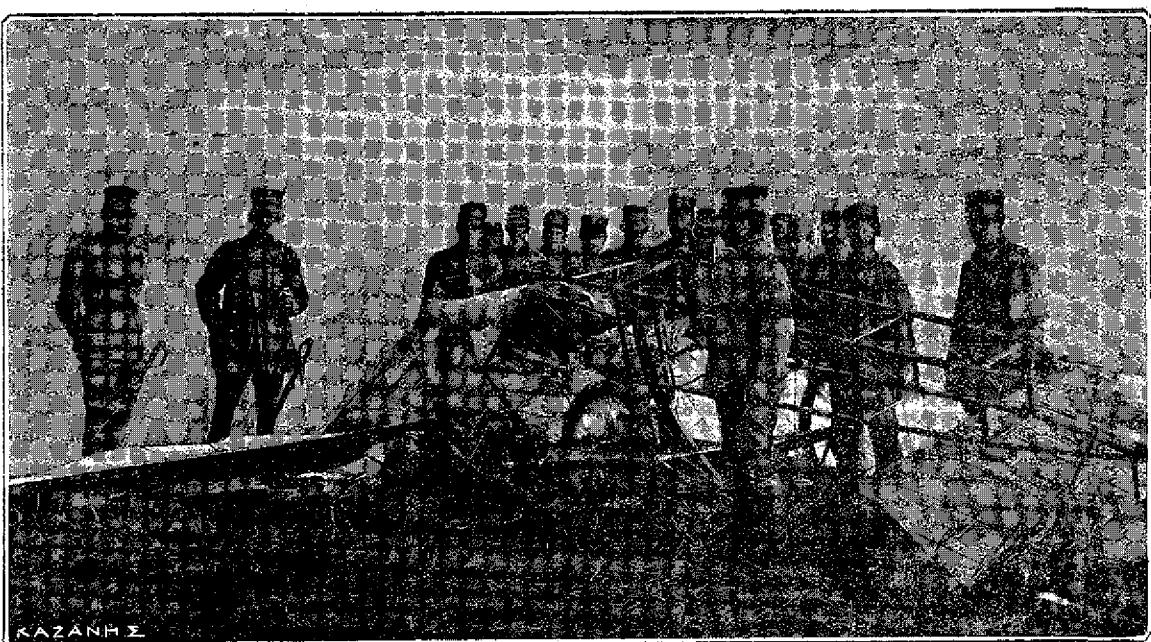
Εἰς τοῦτο δῆμος ἀντιθέται τὸ ζήτημα τῆς προσγειώσεως διότι ἐφ' ὅσον ἡ ταχύτης τοῦ ἀεροπλάνου εἶναι μικροτέρα, ἐπὶ τοσοῦτον ἡ πρόσγειωσις γίνεται καὶ ἀκινδυνωτέρα.

Ἐπομένως τὸ ζήτημα τῆς σχετικῆς τελειοποιήσεως τοῦ ἀεροπλάνου ἀνάγεται εἰς τὴν ἔξεύρεσιν μηχανῆς, ἐλατρῶς μέν, ἀλλὰ μεγάλης δυνάμεως καὶ ἡτοι νὰ δύναται νὰ αὐξομειῇ τὴν ταχύτητα τοῦ ἀεροπλάνου, χωρὶς τοῦτο νὰ ξάνθηται τὰς πτητικὰς του ἴδιοτητας.

Ο ΑΕΡΟΠΟΡΟΣ

Τὸ νέον τορπιλοβόλον «Νικόπολις», πρώην «Ατάλεια», λάφυρον τοῦ πολέμου

Ἐις τὸν τόπον τῆς καταστροφῆς. Ἐλληνες ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται γύρω ἀπὸ τὸ ἀεροπλάνον τοῦ ἀεροπόρου Αργυροπούλου ποὺ ἔπεσε καὶ ἐθρυμματίσθη εἰς τὸν Λαγκαδάνν

ΤΟ ΔΕΚΔΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Κωνσταντίνος Μάρος

ΑΚΟΜΑ ένας έκλεκτος. 'Από τούς τολμηρούς της ζωής, ποὺ συνειθίζουμε νὰ τοὺς λέμε τυχερούς. Πρὶν έκδηλωθῇ ἡ τολεμειὴ τόλμη, ἡ φιλοδοξία του τὸν ἔργον στοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνας ἀλυτάρχην. Ήξερε νὰ βιάσῃ τὴν τύχη, νὰ τὴν ὑποτάξῃ, νὰ τὴν κάμῃ δικῆ του.

Τὸν πρωτογνωρίσαμε δῆλο ποιητὴν μὲ τὸν μικρούτοικον τόμον του «Δόγια τῆς κοιδιᾶς» ποὺ, ἐπειτα ἀπὸ χρόνια, τὸν ἀπεκήνουε καταστρέφοντας ὅσα ἀντίτυπα εἶχαν ἀπομείνει. Τὸν εὖλυτον περισσότερον ἡ ζωὴ μὲ τὶς χίλιες ἀρχόποτες ὄψεις. Διὸ φορές ἐνθαλοῦταις, ὀρχηγὸς σώματος, στὴν ἐπανάστασι τῆς Κρήτης καὶ τῷρα στὴν Ἡλείρον, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ πολέμου. «Ἐπειτα, δ παντοτενὸς πόδος τοῦ ἀνθρώπου, ἡ δύναμι γὰ τὸ χρυσάφι, τὸν τράβηξε νέον ἀκόμα, στὴν ξακουσμένη Ἀλάσκα. Δὲν ἔδιστασε νὰ ξεκινήσῃ γὰ τὴνέα Κολχίδα ὥν καὶ πλούσιος τότε. 'Ο πλούτος, στὰ κέρια τὰ δικά του, θὰ ἔδινε ζωὴ σὲ ὄνειρα εὐγενικὰ ποὺ κινοῦσαν τὴν ζωὴ του.

Εἰς τὸ μετοξὺ δὲν ξεχνοῦσε τὴν παλιὰ ἀγάπην καὶ, ἀποτραβηγμένος στὴν Κρήτη, μεταφράζει τὴν «'Αντι-

γόνη» τοῦ Σοφοκλέους ὃς ποὺ νὰ ἔτοιμασθῇ σιγά-σιγά ἡ ἐπανάστασις τοῦ Αύγουστου, ἡ ἐκλογὴ του εἰς τὴν Διτλῆν Βουλῆν, ἐπειτα ὃ πόλεμος, ἡ νίκη, ἡ δόξα ποὺ κυνηγοῦνται. Ἡ ἀρχοντικὴ κρητικὴ οἰκογένεια εὑρῆκε αἴξιον διάδοχον.

Μά ἡ ζωὴ μεθᾶ. Τὸ μαγεμένο τῆς ποτῆροι, ποὺ κρύβει στὸ βάθος τὸσα δύνεισα, θὰ τὸ πιᾶ ὃ τολμηρὸς ὡς τὴν τελευταία στάλα. Νὰ τώρα, δομητικὸς ἀπὸ τὸν πόλεμο, περιήφανος ἀπὸ τὴν νίκη, διψοῦσε ἀκόμα τὸν κίνδυνο που τὸν εἶχε ἐσφύγει ἀπὸ τὸ ἐγχρικοῦ βόλι. Καὶ, μαζὶ μὲ τὸν νέον Ἀργυρόποτον — ἔνα νέον γεμάτον ἔλπιδες — σ' ἓνα ἀεροποτὸ καξίδι (νὰ γεμίσῃ πιὸ πολὺ ἡ ζωὴ του, νὰ δοκιμάσῃ καινούργιες συγκινήσεις) νικήθηκε.

K. M.

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

M. Αργυροποτόπου: «Γράμμα στὸν Ντανούντσιο»

Τὸ ποίημ' ὡτὸ — ὁδὴ πατριωτικὴ — ποὺ πρωτοδημοσιεύθηκε στὴν «Ἀκρόπολιν», εἶναι μεταφρασμένον καὶ γαλλικά. Κ' ἔτοι διεγένεσθαι τῆς Ἰταλίας ποιητῆς θὰ μπορέσῃ ν' ὀνομάσῃ καθαρά τὸν Ἐλληνικὸν πόνον διὰ τὴν συμπεριφορὰν τῆς πατριόδος του πρὸς τὸν Ἐλληνισμό, ποὺ δὲ Ἐλλῆν ταπεινὸς συνάδελφός του μὲ τὸσην παροστατικότητα τὸν ἔξωτερικεύει. Τὸ «γράμμα στὸν Ντανούντσιο» ἀν δὲν εἶναι ποίημα πέρα για πέρα μεγαλόπονο, εἶναι δύμως γεμάτο ἀπὸ αἰσθηματὰ ἀλληθινὰ πατριωτικά.

Σημ. Τὰ ὅσα γράφονται παρακάπτω γιὰ τρία καινούρια βιβλία μποροῦσαν καὶ νὰ μὴ γραφοῦν. Κανεὶς δὲ θάχανε τίποτε καὶ ποδὸ πάντων τὰ «Παναθήναια», ποὺ θὰ κέρδισαν μάλιστα πολύτιμον χρῶν μὰ ἀφοῦ τὸ περιοδικὸν αὐτὸν ἔχει ὀργήν νὰ γράφεται κατὶ γιὰ κάπιστα τὰ βιβλία ἀναγκαστικῶς καὶ χάραξα μερικὲς γραμμὲς δῆλη βέβαια γιὰ νὰ λογαριασθοῦν ὡς κριτική.

A. E. Βαλάκον: «Τραγούδια τῆς Ζευγητεῖς»

ΑΠΟ τὴν Ἀμερικὴν μᾶς ἔρχεται τὸ βιβλίον αὐτὸν μὲ τὶς 95 σελίδες. Στὸ μακρινὸ ταξίδι Ἰσραὴς νὰ ξειθύνει τὸ ποιητικὸν ἀρώμα τῶν τραγουδῶν, ποὺ κλείστηκαν λόγος γιὰ μέτρα καὶ ὅτι ἡ γλῶσσα εἶναι ἀνάλογος μὲ τὸν τόνον τῶν ποιημάτων» (δηλαδὴ ἀλλού εἶδος δημοτικῆς καὶ ἀλλοῦ καθαρεύοντα). Κάποια σημίωσις ἀρχίζει μὲ τὰ λόγια, «ἡ ἐπιείκεια τοῦ ἀναγνώστου εἶναι ἀπαραίτητος διὰ πολλὰ ποίηματα κτλ.». Αὐτὰ ἀρκοῦν γιὰ νὰ δεῖξουν τὴν ἀξίαν τοῦ βιβλίου. Καὶ δύμως μέσα στὴν τέσση πολυλογία ὑπάρχει τὸ ποίημα «Ἀλει, μύλα, ἀλει», ποὺ ἔχει τέτοιους στίχους:

«Ἀλεθε, μύλε μου, ἀλεθε. Ἀκ' τὴν αὐγὴ δὲς τὸ βράδυ Τῆς Δήμητρας δὲ τερός καρπός περινᾶ ἀπὸ σένα, Ποὺ ἐβλάστησε καὶ ὀδύμασε στὸν κάμπο τὸν Πυρραδῖον, Κόκκινος μπαίνει σάν φωτιά, βγαίνει ἀσπρος σὰν τὸ

[χίονι...]

«Ἀλεθε, μύλε μου, ἀλεθε, γιατὶ κι' δι βασιλῆδας μας, Γιατὶ κι' δι μέγας Πιττακός, τῆς Δέσποιν τὸ στολίδι Δὲν ἔχει τὴ δουλειὰ ντροπή κι' ἀπός του παραστέκει Στὸ ἀλεσμα τοῦ σιταριοῦ, στὸ γύρισμα τῆς πέτρας κτλ.

Υπάρχει ἀκόμη καὶ ὅλο ποίημα «Μητρικὸς πόνος» μὲ στὸ τέλος δ. κ. Βαλάκος σημειώνει «μίμησις».

A. I. Παραχαρδόν: «Ρυθμοὶ καὶ Νόμοι» Τραπεζοῦς

ΠΟΙΗΜΑΤΑ καὶ πεζογραφήματα διάφορα. Ρυθμοὶ εἶναι βέβαια τὰ ποιηματα καὶ νόμοι τὰ πιέζα καὶ τόπος γεννήσεως τοῦ βιβλίου ή Τραπεζοῦς. Εὐχάριστος ὁ ποιητὴς στὴν ἀκρῃ ἀντὴ τοῦ σκλάβους «Ἐλληνισμοῦ βοηθούσαντον ἀνθρωποι, ποὺ καλλιεργοῦν τὴν ποιησιν καὶ τὴν πεζογραφίαν εἰς τὴν δημοτικήν. Θὰ ἔταν δύμως πιὸ εὐχάριστον τὸ πρᾶγμα, ἀνίσως καὶ τὰ γραφόμενά των εἶχαν περισσότερον οὐδίσσαν καὶ καλλισθήσαν. 'Ο κ. Παραχαρίδης λέγει διτ., «ὅταν διαβάτης ἀμέριμνος περνοῦσεν ἀπ' τὰ βιουνά τῆς πατριόδος του... ηταν οἱ μέρες ἔτη κοι αὐτὸς ἔνας τραγουδιστής του ὁραίου». Δυστυχῶς μήτε τὰ τραγούδια του, μήτε τὰ πεζά του εἶναι καθόλου ωραία. Μέσα σὲ καποιο κοιμάτι συναντῶν κι' αὐτὴν τὴν πρωτότυπην φράσιν: «στοῦ πόνου τὴν ἀληγόδονα.» . . .

Τυμφρηστοῦ: «Υμνος στὸν θυρραλλικὸν στρατηγάτην καὶ δαφνοτεφεψή Διάδοχον Κωνσταντίνου», 4 σελίδες. «Ἐν Ἀθήναις 1913

Ο κ. Τυμφρηστοῦς — βιουνὸν ὑψηλὸν τῆς Ἀκαρνανίας — ποιητῆς ποὺ ἀλλοτε εὐδοκίμησε στὴν «Ἐσπερινήν» ἀπεινήνεται στὰ γοργόφτερα πουλιά γιὰ νὰ τὰ ωρήσῃ: Πουλιά μου, εἰς τὸ διάβα σας, σ' Ἀνατολή καὶ Δύση, Μήν εἰδατε τὸν Ἡρωα, τὸ θυρραλλικὸν Ἀκρότα, Ποὺ ἔτλαστος ἡ ἀπαντοχῇ τοῦ Γένους μας, πρὶν ζήσῃ! Καὶ χρόνια τὸν καρτέρας γέ σκλάβος, δικαιοκρίτα; (sic)

Καὶ ἀφοῦ τὰ πουλιά — ποὺ μὲ δόσο κι' ἄν πετοῦντε φηλά, δὲ μιλοῦν μὲ λόγια ὑψηλῆτη — τοῦ ἀποκριθοῦν στὰ ἔρωτηματά του, ἔξακαλουνθεῖ δ. κ. Τυμφρηστός:

— Σάρτε πουλιά μου στὸ καλό — εὐλογημένην ἡ ὥρα! —

— Κ' ὅρκο σᾶς κάνω στὸ Θεό, στὴν Παναγιά, στὸ

— Η Φήμη ἡ μυριόστομη νὰ γίνων ἔγω τώρα.

— Καὶ νὰ σαλπίσω δλα αὐτὰ στὸ πέρατα τοῦ κόσμου!

— Ωρισμένως δ. κ. Τυμφρηστοῦς θὰ γίνη ἐπιόρκος, ἐπειδὴ η σάλπιγγα του εἶναι πολὺ ξακαρβαλωμένη καὶ δὲ θ' ακούσθη καθόλου.

Καὶ μία παραπήρησις. Η κλασικὴ γραφὴ τοῦ θρηνούκας — τὸ ἐπίθετον ἔγινε τῆς μόδας τώρα — εἶναι μὲ ἔνα λ.

H. P. B.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

'Αμερικανικὴ Αρχαιολογικὴ Σχολὴ

ΠΡΩΤΗ συνεδρίασις αὐτῆς. Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τούτην μετὰ σύντομον προσισαγωγὴν τοῦ καθηγητοῦ κ. Μπίλλ, ἀνάτληστοντος τὸν ἀσθενοῦντα διευθυντὴν τὴν κ. Hill, διαπάντικός νέος ἀρχαιολόγος καὶ ἀρχιτέκτων κ. W. B. Dinsmoor, ἐπραγματεύθη περὶ τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Ερεχθείου τῶν περιεχούσαν διποτοιούς σημειώσεις τῶν δαπανῶν αὐτοῦ. Αἱ δαπάναι τῆς πιθανῶς πολυτάσσουσας περιόδου τοῦ Περικλέους, ἀναγεγραμμέναι ἐπὶ μίας στήλης, ησαν κεχαραφάδων νέων εργασιῶν, περιεπλέκονται μεταξὺ τῶν διαφόρων περιόδων τοῦ Ερεχθείου, τοῦ οποίου τοῦ περιοδικοῦ περιεχούσαν διποτοιούς σημειώσεις τῶν δαπανῶν αὐτοῦ.

Οι νεαροὶ ἀρχαιολόγοι Μίς 'Αλίκη Leslie Walker, μέλος τῆς Σχολῆς, ἐπραγματεύθη περὶ τῆς ἀνασκαφῆς τῆς νεκροπόλεως τῶν Ἀλών ἐν Λοκρίδη, γενομένης ὑπ' αὐτῆς, συνεργοσίᾳ τῆς κ. H. Godman, μέλους επίσης τῆς Σχολῆς. Η νεκρόπολης αὕτη κατέβαινε ἐν τῇ θέσει Θεολόγου οὐ μαρτά τοῦ χωρίου Μαλεσίνης, παρὰ τὴν ἀρχαιοτέρα παραλίων ἀκρόπολιν τῶν Ἀλών. Οι πλειστοι τῶν ἀνασκαφέντων τάφων (εδώ περίουν ἐν δλφ) εἶναι διατεταγμένοι εἰς μαρκάν σιτιάν, ἀκολουθῶν ἰσως τὴν δόδη τὴν ἀγούσαν εἰς Λάσημαν. Τούτων οἱ ἀρχαιοτέροι διηγήσαντον εἰς τὰ τέλη τῆς γεωμετρικῆς ἐποχῆς, οἱ δὲ νεώτεροι εἰς τὰ τέλη τῶν πατερούντων τάφων. Καὶ οἱ μὲν παλαιότεροι εἶναι ως ἐπὶ τὸ πολὺ σαφοφράγοι εἶς ἔγχωριον παρίνου λίθου, σπανιότερον πίνοι ἀπὸ δὲ τοῦ τέλους τοῦ τετάρτου οἰλινος πίλων (εἰς οὓς ἐγένοντο ἐνταφιάσεις διαδοχικαὶ κατὰ διαφόρους εποχαῖς) ἢ ἀπλοὶ λάκκοι ἀβαθεῖς, ἐν οἷς ξύλινα ἐπίθετα φέρεται, διὸ τὰ πολλὰ τῶν σιδηρῶν ἥλων συνάγεται.

Οι νεαροὶ εἰς τὸν παλαιότερον χρόνον ἀνεπαύσυτο έπιπλοιον πλευροῦ μὲ κέκαμμένα τὰ σκέλη· ἀπὸ δὲ τῶν ἀρχῶν τῆς Δ' ἐκαποντατηρίδος ἐπίθετον ὑπτίοι καὶ στερείσματα γεωμετρικῶν ἀρχεπιπλών τοῦ πατερούντος τοῦ Ερεχθείου παραστάσεων, τηλίνα εἰδώλια καὶ ἔξοπλη σιδηρῷ οἱ ἀμέσως νεώτεροι τούτων ἀγγεῖα μετ' ἐρυθρομάρφων παραστάσεων νεωτέρου τύπου, χαλκίνα πτερίσματα (ιδίᾳ κάποιοτρο) καὶ μικρὰ κοινημάτα (κνηίων ποδαρίας καὶ ἐνώπια ἀργυρᾶ) εἰδώλια δὲ ἐξω τῶν τάφων· κατὰ τὸν τέταρτον αἰώνα ἀγγεῖα ὅπλα μετ' εἰδώλιον συγγάκις ἐντὸς τῶν τάφων· ἀπὸ δὲ τοῦ τέλους τοῦ αἰώνος τούτου κατὰ τὸν πατερούντος διαφόρους ἀγγεῖα καὶ πινάκια ἀπλούστατα, οἱ δὲ νεαροὶ φέρουσι σταθερόδες ἐν τῷ στόματι δακτηλην·

Η ἀναγκαρή αὕτη κατέβαινε στούδιοι τάπητας διά την λύσιν

πιθανὸν νὰ συγκεντρωθοῦν πολλοὶ ἀρχαιότητες εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ὅπου καὶ ἡδη ὑπάρχουν ἀρκεταὶ, ἀπερασίσθη νὰ ἴδοινθῇ ἐκεῖ Μονοεῖνον.

Πρὸς τὸ παρόν αἱ Ἀρχαιότητες τῆς Θεσσαλονίκης, ἔχουν συγκεντρωθῆνες μεγάλον δωμάτιον τοῦ Γεν. Διοικητηρίου.

Ο γνωστὸς βιολιστής κ. Ἀ. Καζαντζῆς, ὁ δποῖος ἔθναμάσθη εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ τὴν ἐκτέλεσίν του, διωρίσθη τακτικὸς καθηγητῆς τοῦ Φρείσιου τῶν Βρυξελῶν.

Εἰς τὸ Παρίσιο ἥγοιξεν ἡ ἔκθεσίς τῆς Ἐθνικῆς Εταιρίας τῶν Καλῶν Τεχνῶν.

Η Γαλλικὴ Κυβέρνησις διώρισε διευθυντὴν τῆς ἐνταῦθα Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς τὸν ἀρχαιολόγον κ. Γουσταφὸν Φουζέρο.

Εἰς τὴν Λεμεσόν ἥρχισεν ἡ συλλογὴ ἔργων πρὸς ἀνέγερσιν προτομῆς εἰς τὸν πεσόντα εἰς τὴν Ἡπειρὸν Χριστόδουλον Σδόζον.

Ο πρώην διευθυντὴς τῆς Ἑλληνικῆς Εταιρείας τῶν Μεταλλουργείων Λαζαρίου κ. Ι. Δοσιάδης ἔκαμε τὴν ἔξης ἀνακοίνωσιν εἰς τὴν αἰθουσαν τοῦ Πελοπεννήσου Σύλλογον.

Ἐφεῦρε, καθὼς εἶπε, τρόπον διὰ τοῦ ὄποιον αἱ σκοπίαι τῶν μεταλλείων τοῦ Λαζαρίου δύνανται νὰ κατασκευάσωσιν τεχνητοὺς χυτοὺς λίθους, καταλλήλους διὰ πλοκοστρόφωσις καὶ ὀδοστρόφωσις. Ή σύντασις καὶ ἡ ἀντοχὴ των θαλασσῶν τῶν εἰσαγομένων ἀπὸ τὸ ἔξωτερικὸν ἡραιστειαδῶν λίθων καὶ ἡ τιμὴ των μικροτέρᾳ κατὰ τὸ $\frac{1}{4}$.

Η ἐφεύρεσις αὐτῆς δημοιουργεῖ μίαν εἰσηγῆ νέαν Ἑλληνικὴν βιομηχανίαν, ἡ οποία τὸ ἀναζωγόνηση τὸ πρὸ πολλοῦ ἔξηντλημένον Λαζαρίον. Αἱ σκοπίαι τὰς δοπίας θὰ χρησιμοποιήσῃ, ἀπερρίπτοντο ἔως τῶρα.

Ο ὑποπλοιαρχὸς κ. Δ. Μπακόπουλος ἐκτελῶν παρατηρήσεις σχετικάς μὲν ναυτικὴν ὑπηρεσίαν τοῦ, διέκρινε εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης, ἀνατολικῶς τῆς Λήμνου καὶ ἐπὶ ὑφάσματος τοὺς ὄποιος τὸ Ἀγγλικὸν Ναυαρχεῖον σημειώνει μὲ τὸ δόνομο Kharos Bank, ἔρειταια δεικνύοντα ὀλόκληρον τὸν σχηματισμὸν πόλεως εἰς περίμετρον τριῶν περίστου μιλίων. Τὸ βάθος δύον εὑρίσκονται τὰ ἔρειτα αὐτὰ κυμαίνεται μεταξὺ 5 - 25 μέτρων.

Ο ναύαρχος Τῶφνελ, ἀρχηγὸς τῆς Ναυτικῆς Ἀποστολῆς, ἀνεψάθησε ἀπὸ τὴν υπήρξεσίαν του εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ναυτικόν.

Ἐφέτος τὸ καλοκαῖρι θὰ δοθῇ καὶ ἡ πρώτη Ἑλληνικὴ Ὀπερέττα. Ο τίτλος τῆς είναι «Ἀποκριάτικο Ὀνειρό», καὶ ἡ ὑπόθεσίς της, παραμένει ἀπὸ τὴν ἀντικῆν ζωῆν, ἐγράφη ἀπὸ τὸν κ. Γρ. Σενόπουλον. Συνθέτει τῆς μουσικῆς της είναι ἡ Δις Λαμπτίρη, πρώτην προσάν τοῦ φανταζομένην ὡς συνθέτις.

Ἡ γένα ὀπερέττα θὰ παιχθῇ ἐντὸς τοῦ Μαίου ἀπὸ τὸν θίασον τῆς «Ἑλληνικῆς Ὀπερέττας» τοῦ κ. Παπαϊωάννου. Τὴν ὀρχήστραν θὰ διευθύνῃ ἡ ίδια Δις Λαμπτίρη.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Περὶ τῶν Καταλανικῶν φρουρίων τῆς Ἡπειρωτικῆς Ελλάδος, ὑπὸ Αντωνίου Ρούφιον Λιούν, μετάφρασις Γ. Ν. Μανωλάρη. Ἀθῆναι τυπογρ. «Ἔστια» Μάιονερ καὶ Καργαδούρη, δρ. 4.

Ξένια. Αθῆνες, imprimerie «Hestia», Meissner et Kargadouris. — Τόμος ἑκδοθεὶς ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς 75ητηρίδος του. Περιλαμβάνει μελέτας, ποὺ ἔστειλαν οἱ συμμετέχοντες τῆς ἑορτῆς ἔνοιοι σοφοί. Ἐκάστη μελέτη εἶναι γραμμένη εἰς τὴν γλώσσαν τοῦ συγγραφέως τῆς.

Τὰ κατὰ τὴν ἑβδομηκοστὴν πέμπτην ἀμφιεγγίδα τῆς ἑδρόσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Παρεπιστημίου. Ἀθῆναι, τυπογρ. «Ἔστια» Μάιονερ καὶ Καργαδούρη. — Τεξιστόρησις τῶν ἑορτῶν, ποὺ ἔτελος θησαν κατὰ τὰς ἡμέρας ἔκεινας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Εἰς τὸ βιβλίον περιλαμβάνονται ὅλοι οἱ χωρετισμοί καὶ αἱ προσφωνήσεις τῶν συμμετασχόντων εἰς τὰς ἑορτάς.

Γνῶμαι Ἀδαμαντίου Κοραῆ, ἑκδοσίς Συλλόγου πρὸς διάδοσιν ὀφελίμων βιβλίων. Ἀθῆναι, τυπογρ. «Ἔστια» Μάιονερ καὶ Καργαδούρη, λεπ. 50.—Εἰς τὸν μικρὸν τόμον περιλαμβάνονται διατυπωμένα σύντομα καὶ ἀπλὰ πολλὰ συμπεράσματα τοῦ Κοραῆ ἐπὶ κοινωνιῶν, πολιτικῶν καὶ φιλολογικῶν ζητημάτων. Υπάρχουν ἀπόμη καὶ 36 μῦθοι τοῦ Ιδίου.

Δεύτημα τῶν Δωδεκανήσων, ὑπὸ Γερασίμου Δραΐδου. Ἀθῆναι, τυπογρ. Ταρουσοπούλου. — Εἰς τὸ τεῦχον περιλαμβάνονται ὅρθρα διὰ καθένα ἀπὸ τὰ Δωδεκάνησα, ποὺ εὑρίσκονται τῷρα ποὺ ἔτην Ταλικήν κατοχήν. Οἱ συνεργάται τοῦ «Δευκάνωτος» ἔκτος τῆς συντόμου ιστορίας τῶν νήσων ἀσχολοῦνται καὶ μὲ τὴν ζωήν των ἀπὸ τῆς ημέρας τῆς καταλήψεως των ἀπὸ τοὺς Ταλιούς. Δίδουν ἀκόμη ὀρκετὰς στατιστικὰς πληροφορίας δι' αὐτούς.

Η Ρωσικὴ γλῶσσα ἐν τῇ λογοτεχνίᾳ αὐτῆς, ὑπὸ Ν. Εὐσταθίου. Τυπογρ. Φέξη. — Ο συγγραφέως εἰς τὴν μελέτην τοῦ αὐτῆν δὲν ἀσχολεῖται ἀποκλειστικῶς μὲ τὴν ρωσικὴν γλῶσσαν καὶ λογοτεχνίαν. Ο σκοπός του είναι πλατύτερος. Ἄναγράφων, καθὼς λέγει, τὰς διαφόρους ἐκφάνσεις τῆς ρωσικῆς γλώσσης εἰς τὴν σταδιοδρόμη της, πιστεύει ὅτι συμβάλλει ὀπισθόποτε εἰς τὴν ἐπίλυσιν «τοῦ κατατένχοντος τὴν λογοτεχνίαν μας γλωσσικοῦ ζητήματος».

Προβλήματα Ψυχολογίας Συναισθημάτων ὑπὸ Τ. Ριβότ, μετάφρ. Χρ. Θ. Δαραλέξη. Ἀθῆναι, Φιλοσοφικὴ καὶ Κοινωνιολογικὴ Βιβλιοθήκη Φέξη, δραχ. 3.

Ο Θησαυρὸς τῶν Ταπεινῶν ὑπὸ Μ. Μαίτεοληγκ, μετάφρ. Ν. Καζαντζάκη. Ἀθῆναι, Φιλοσοφικὴ καὶ Κοινωνιολογικὴ Βιβλιοθήκη Φέξη, δραχ. 3.

Τὸ Αὐτεξόνιον ὑπὸ Arthur Schopenhauer, μετάφρ. Α. Πολυμέρου. Ἀθῆναι, Φιλόσοφ. καὶ Κοινωνιολογικὴ Βιβλιοθήκη Φέξη, δραχ. 3.

Der Philhellenismus einst und jetzt von August Heisenleg, München.

Visages des Contemporains par André Rouveyre — portraits dessinés d'après le vif. Paris, Mercure de France, f. 3.50.